

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LANGT FRA DANMARK

1-10

Axel Felix

LANGT FRA DANMARK

1-10

*Skitser og scener fra
De forenede Stater i Nordamerika*

Bind 7

Forlaget Danmark

LANGT FRA DANMARK 1-10

udkom første gang i perioden 1852-55 på

Andr. Fred. Høsts Forlag

Nyudgivet af Lademann Forlagsaktieselskab, København 1986

i en let sprogrevision, hvor man har forsøgt at bevare
forfatterens tone og tidens atmosfære.

Teksten skulle således være tillempet læseren af i dag,
uden at den har mistet noget af sin oprindelighed.

Sprogrevision og billedredaktion: Sture Jensen

Forlagsredaktion: Marianne Borchmann

Grafisk tilrettelægning: Bent Juul Nielsen

Bogen er sat med Century Condensed

hos Carvi-Sats, København,

og trykt hos A/S Modersmålets Trykkeri, Haderslev

Printed in Denmark 1986

ISBN 87-15-01561-0 (Bind VII)

ISBN 87-15-01565-3 (Komplet)

ISBN 87-15-05087-4 (Forlaget Danmark)

*Ill. på foregående side: Den amerikanske forfatterinde,
Harriet Beecher Stowe (1811-96) udsendte i 1851 under stor opsigst
»Onkel Toms hytte« (da. udg. 1853), der handlede om negrenes
retsløshed. Ill. er fra den engelske udgave 1852, tegnet af
George Cruikshank (1792-1878).*

HALVMÅNEBYEN¹⁾

Det var hen på eftermiddagen, da vi forlod Mobile med det smukke dampskib »James L. Day«. Man betaler fem dollars for rejsen, der er på cirka 300 kilometer til New Orleans. Turen går stærkt, cirka 15 kilometer i timen. Om bord på dette skib hørte vi ikke den skrækelige larm, som vi havde vænnet os til på Alabamaflo- den. For »James L. Day« havde lavtryksmaskiner, og man mærkede næsten ikke den rysten, som var almindelige på andre dampbåde. Alt gik så roligt og jævnt, og snart var vi midt ude i den yndige bugt ved Mobile. Tusinder af måger og andre fugle fulgte med skibet, og når kahytsdrengene eller opvarterne kastede brødkrummer og små stykker kød i vandet, så opstod der en strid blandt fuglene.

Man kunne ikke ønske sig en skønnere dag. Solen havde tabt en del af sin kraft hen ad klokken syv. Men det var alligevel varmt, og vi opfangede begærligt den friske, duftfyldte brise, der gennemstrømmede luften. Lige så snart den ildrøde sol sank stor og lysende ned bag de violette og guldkantede skyer mod vest, kom mørket. Og få øjeblikke senere spejlede myriader af stjerner sig i det mørkeblå hav.

Vi sejlede langs Alabamas kyst. Langt ude rullede

Golfstrømmen sine lysende bølger med en rødgul og svovlblå glans gennem den Mexicanske Havbugt.

Efter aftenmaden gik jeg hen til udskænkningen, der lå på det nederste dæk. Jeg bad om en sherry cobbler. Manden, der skænkede mig denne kølige drik, havde et udpræget nordisk ansigt. Med blondt hår og disse godmodige, lyseblå øjne, som man intetsteds i verden ser så ofte som hos kvinder og mænd i Skandinavien. Men den nationalitet, som jeg troede at kunne læse i hans ansigtstræk, blev modsagt af hans klare, rene yankeedialekt, og jeg havde nær forladt stedet uden at spørge om hans fødeland. Men det glædede mig, at jeg alligevel spurgte, og skulle denne bog falde i hans families hænder, så er jeg sikker på, at hans møde med mig i det fjerne Amerika ikke vil undgå at gøre et vemodigt/venligt indtryk på dem.

Han hed William Ebeltoft og var 33 år. Han havde boet i De forenede Stater i over 16 år. Han havde været sømand på kortere og længere ture. Han havde helt glemt sit modersmål, men ikke sit fædreland: Norge. Efter at have giftet sig med en amerikansk kvinde, havde han forpagtet skænkestuen om bord på »James L. Day« og gjorde lysende forretninger. Hele hans væsen udstrålede en vis alvor, og først da jeg fortalte ham, at jeg var dansker, og som sådan halvt om halvt landsmand til ham, tøede han op. Han undskyldte mange gange, at han måtte tale engelsk – men det var umuligt for ham at tale sit modersmål. Han forsikrede mig, at han ikke havde talt norsk, siden han som en 16-årig gut i New York var rømmet fra det norske

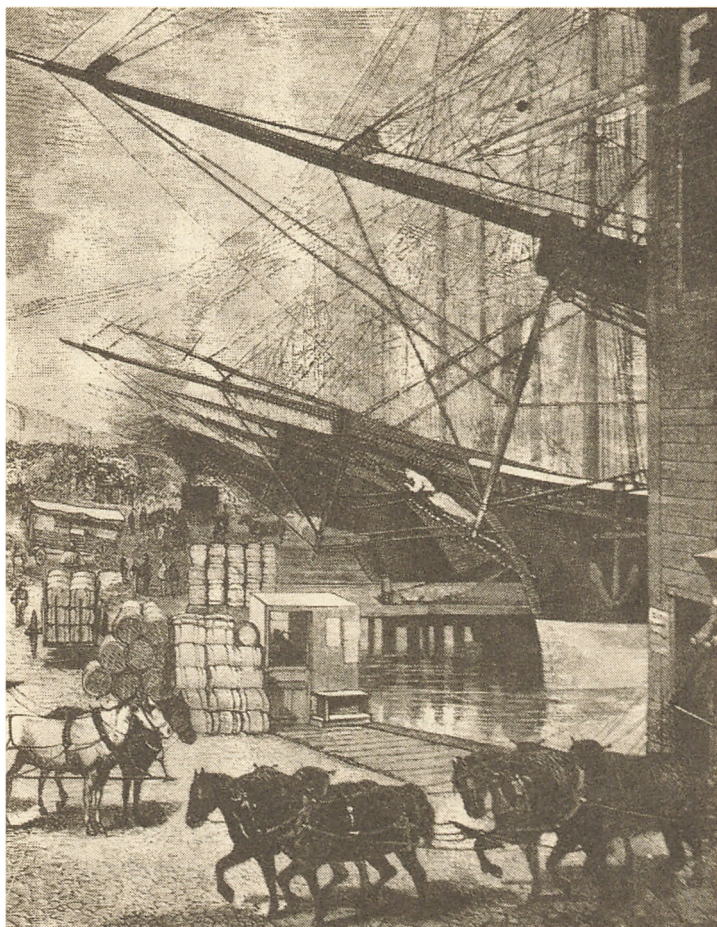
skib, som han havde hyre på. Vi var alene i rummet og han fortalte mig nu følgende:

»I min tidlige ungdom var jeg en vild krabat. Derfor sendte min far mig til søs. Skibet, som jeg sejlede med fra Norge til New York, var en elendig skude, og kaptajnen var en hård mand og en stor drukkenbolt. Dagen efter, at vi var ankommet til New York, rømmede hele besætningen, undtaget styrmanden. Jeg fik straks hyre på en amerikansk båd og tjente gode penge på alle mine rejser, men jeg brugte dem lige så hurtigt, jeg kom i land. Når jeg havde sparet et par hundrede daler sammen efter et langt togt, så tænkte jeg på at rejse tilbage til Tromsø for at besøge min familie – men det gik altid skævt, når jeg kom i land – pengene forsvandt, som om de havde vinger... Men det kunne jo ikke blive sådan ved. Jeg blev ældre – og Gud være lovet også mere fornuftig, men tanken om at tage tilbage til Norge blev mere og mere fjern. Da jeg havde sparet tusinde dollars sammen, giftede jeg mig, og kort efter forpagtede jeg skænkestuen her på skibet. Min far var købmand i Tromsø, og kort efter brylluppet, skrev jeg til ham på engelsk og fortalte, hvordan jeg havde det. Jeg bad ham samtidig tilgive, at jeg ikke havde ladet høre fra mig i så mange år... Han sendte mig et kærligt brev med de hjerteligste hilsner og ønsker fra ham og hele familien...«

Her holdt han op med at tale. Han var synligt bevæget og rejste sig for at gå hen til en skrivepult, der stod i et hjørne af rummet. Han tog et brev ud af en af skufferne og rakte mig det og sagde:

»Dette brev fik jeg i går. Det var forseglet med sort lak, og det har kostet mig mange tårer, selv om jeg ikke forstår hele dets budskab. Men så meget ved jeg, at

*»Dagen efter, at vi var ankommet til New York,
rømmede hele besætningen«.
(New Yorks havn, midten af 1800-tallet).*

min far er død De må gerne læse det og fortælle mig hele dets indhold!«

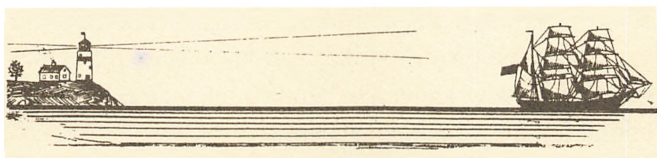
Jeg læste brevet. Det var fra hans bror. Det var et gribende, hjerteligt og inderligt brev. Det fortalte om den gamle, elskede fars død og begravelse, og der var mange træk fra den afdødes liv, der viste med hvor stor kærlighed han havde tænkt på den bortrejste søn, og hvor trofast og faderligt han selv i sin dødsstund mindedes sønnen... Jeg oversatte hver eneste linie for ham, og tårerne løb hastigt ned ad hans kinder, da han hørte, hvad broderen skrev om faderens sidste timer... Ebeltoft bad mig i hans navn om at besvare brevet, og det gjorde jeg samme aften. Jeg havde selv en gammel far i det fjerne Norden, og jeg huskede alt, hvad han havde gjort for mig i de fjerne år. Jeg kunne tydeligt sætte mig ind i den unge nordmands tanker. Da jeg havde fortalt ham, hvad jeg havde skrevet, takkede han mig og trykkede min hånd. Da jeg senere gik op på dækket for at spadsere i det dejlige måneskin, kom han hen til mig og vidste ikke alt det gode, han skulle gøre for mig, fordi jeg havde gjort ham denne ringe tjeneste.

Men det var sikkert, at tusinde minder gennestrømmede mit bryst på grund af broderens brev. Og mine tanker var langt borte fra de sydlige strandbredder!

Jeg traf endnu en dansker om bord på »James L. Day«. Han var fra Ærø, hed Robertson, var lods og tjente 150 dollars om måneden. Han var en ægte, gammel dansk søgut. Han fortalte mig, at flere danskere var ansat som lodser på amerikanske dampbåde og på et par spanske, der sejlede mellem Cuba og Mexico. (Jeg har gjort den erfaring under mit ophold i De forenede Stater, at de danske sømænd er meget efterspurgte, og at de sædvanligvis tjener mere end andre nationers søfolk).

Vi sejlede hele natten langs Mississippis og Louisianas kyster. Ved Pass Christian traf vi dampskibet »Oregon«, der var grundstødt, og vi tog flere af dets passagerer samt noget gods om bord. Derefter sejlede skibene hver sin vej, men dette sammentræf forsinkede os flere timer. . .

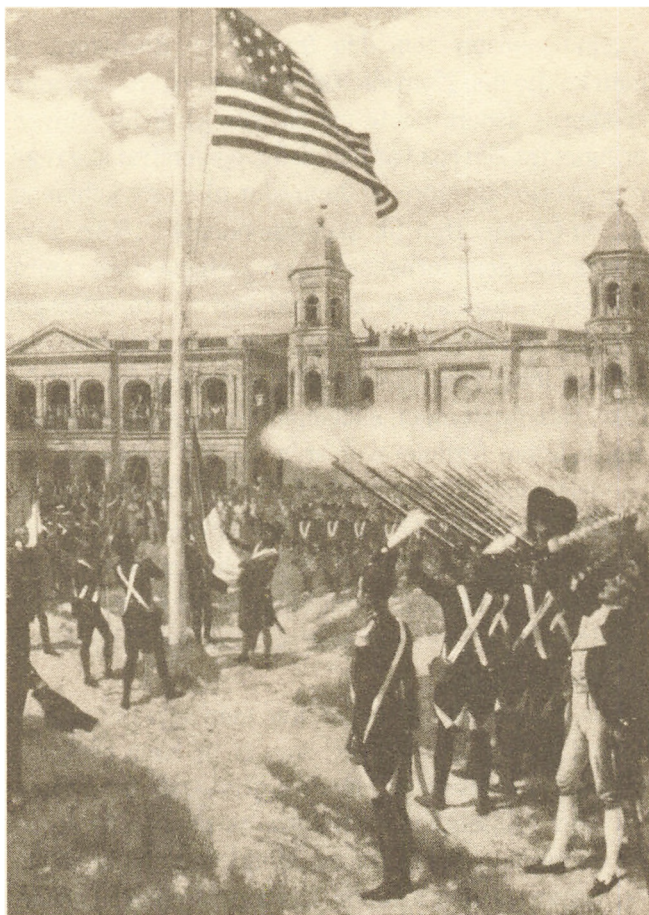
Klokken fem om morgenen stod jeg på dækket. Det var en smuk morgen. Solen var stået op i al sin pragt med purpurskyer om sin lysende skulder. Vi sejlede langs Louisianas flade kyststrækning, og det ene hvide fyrtårn efter det andet dukkede op til sømandens trøst og beroligelse.

Med ilfart var vi nu igen på vej mod syden, mod den gule feber, mod fristelsernes og ødelæggelsens land,

mod Halvmånebyen, det sorgløse, muntre, halvfranske, halvamerikanske New Orleans. For at nå frem til skibets landingsplads måtte man igennem et smalt indløb ind i den store sø Lake Pontchartrain, der nærmest havde en indsøs karakter. Fra det øverste dæk kunne vi tydeligt se, hvorledes denne sø og Mississippiflodens forskellige udløb havde gennembrudt digerne, der var bygget rundt omkring. Hvert år forårsagede disse oversvømmelser stor skade, men man forsøgte hele tiden at finde på nye måder for at stoppe den svulmende strøm. Det såkaldte *levee*, dige – dæmning, var opført for uhyre summer og strakte sig i en umådelig længde omkring New Orleans. Det var et gigantisk bygningsværk, men alligevel blev det undermineret af de rivende strømme, især i forårs- og sommermånederne.

Efter at have sejlet en strækning langs med Lake Pontchartrains sydlige bred, så vi et jernbanespor, der var bygget på pæle. Vi gik i land for at tage toget, der gik mod New Orléans klokken ti – byen ligger cirka ti kilometer fra landingspladsen.

Men inden vi bevæger os ind i byen New Orleans vil jeg gerne berette lidt om staten Louisiana. Man ved en del om byens tidlige historie. Den blev købt af Frankrig for 15 millioner dollars, og den blev stat i Unionen i 1812. I 1702 fandtes der kun tre nybyggerfamilier i hele det sydlige Louisiana. I 1720 indførte man de første neger-slaver fra Afrika, og i 1751 plantede jesuitterne de første sukkerrør, som de sammen med slaver havde hentet fra St. Domingo på Haiti. Indtil 1718 havde franskmændene deres hovedkvarter i Mobile,

New Orleans 20. december 1803. Trikoloren erstattes af Stars and Stripes. Den unge, amerikanske nation vinder endnu et fodfæste.

men samme år besluttede guvernøren, Bienville²⁾, at flytte residensen til Mississippifloden cirka 160 kilome-

ter fra flodens munding. Her byggede man en by efter samme mønster som den franske by Rochefort, og man kaldte den Nouvelle Orléans – et navn, som amerikanerne senere døbte om til New Orleans. Indvandringen fra Europa var betydelig, og den franske regering overlod de store landområder til en rig købmand, Anton Crozat. Han fik handelsmonopol i 16 år, mens franskmændene forbeholdt sig regeringsretten i området. Men Crozat havde ikke held med sine forretninger ved den Mexicanske Havbugt. Ligesom englændernes første forsøg ved Atlanterhavskysten gik det galt for ham. Han fandt ingen ædle metaller og satte efterhånden hele sin formue over styr. I 1717 opgav han sit handelsmonopol. Samme skæbne ramte handelsforetagendet Mississippi Company. Det havde fået monopol på handel og minedrift i 27 år, og havde oven i købet fået ret til at sælge landområder, havne og øer til indvandrere og andre interesserede. Selskabet havde også fået toldfrihed.

I de franske historiebøger, kan man læse om skotten John Law³⁾ og de ulykker, som et af hans projekter forårsagede. Hvordan alle de højtravende forventninger blev tilintetgjort og udløste en bankerot i stedet for de forventede rigdomme. Men Louisiana fik alligevel nogen gevinst af John Laws papirplaner (således kan man med rette kalde dem). For der indvandrede mange nybyggere til området, og da de hverken fandt guld eller sølv, så opdyrkede de jorden. På dette tidspunkt kom de første tyskere til Louisiana. Law havde sat sig på et »hertugdømme« ved Arkansasflodens

*Ironisk/kærlig fremstilling af David Crockett (1786-1836),
legendarisk amerikansk frihedshelt i kamp mod englænderne med
alligator og kanon.*

munding. Hans planer var at befolke det med 9000 schweizere og tyskere, og i årene 1716-17 kom 2000 tyskere til området. Men i de usunde Mississippiegne blev snart størsteparten af disse indvandrere revet bort af feber og andre sygdomme, og kun få vendte tilbage til fædrelandet. Cirka 300 mennesker, som slog sig ned i Attakapasdistriktet blev velhavende og rige folk. Mange andre tyske indvandrere, som den svenske kaptajn Aaronsberg bragte til Louisiana i 1716, havde i høj grad lykken med sig. De koloniserede distriktet St. Charles, og den dag i dag finder man en sø (Lac Allemand) og en lille flod (Bayou Allemand) opkaldt efter dem.

I 1724 var befolkningen vokset til 5000 sjæle, men

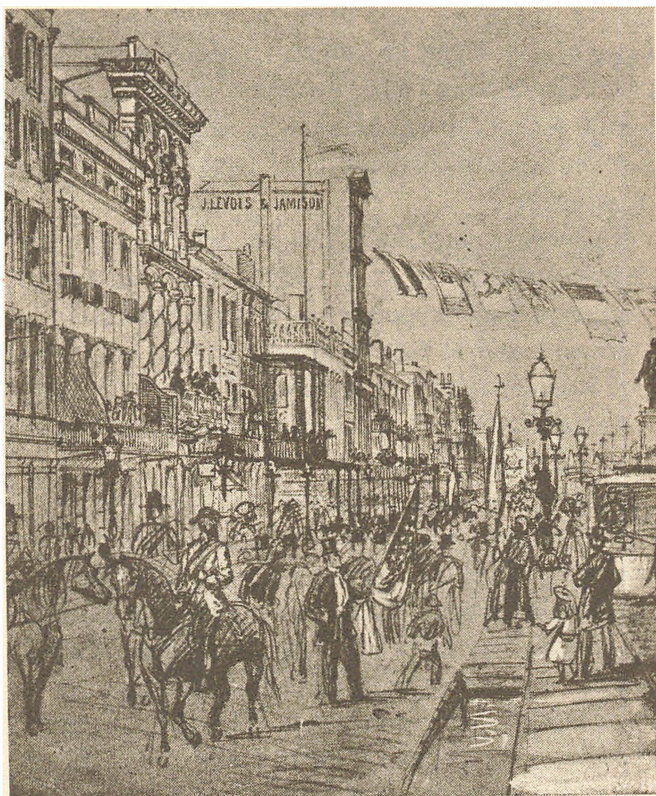
mærkeligt nok tålte man ikke jøder i Louisiana. Da guvernøren, eller som han også blev kaldt, statholder Bienville, forlod landet efter 29 års ophold for at rejse til Frankrig, var koloniens forhold ganske gode. Allerede dengang udførte man ris, tobak og indigo. Fra Provence havde man importeret figentræer og fra St. Domingo appelsintræer. Og de groede fortrinligt.

Derimod var handelen langs floden og søværts af ringe betydning, og samtidig måtte Louisiana udkæmpe mange hårde slag med indianerne. En strid, der først er endt i disse år og som har kostet tusinder og atter tusinder af menneskeliv.

Da Mississippi Company i 1732 gav Louisiana tilbage til den franske regering var befolkningen på 5000 hvide og 2500 negre, og koloniens uhyre udgifter stod ikke i forhold til de ringe indtægter. Fremskridtene var få, og så længe området var i franskmændenes hænder blev det ikke bedre. Men siden 1812 har Louisiana haft stor fremgang, trods det usunde klima. Man eksporterer alt muligt, og der findes ingen by som blomstrer mere end New Orleans.

Vi nåede velbeholdne og lykkelige til det depot, der ligger i udkanten af byen. På vejen så vi mange mandel- og ferskentræer fulde af blomster og frugter, og uden for mange af villaerne voksede den blåbladede palmeto i sin fulde pragt og med sin smukke krone.

Når man kommer ind i forstadens første gade, kan man næsten indbilde sig, at man holder sit indtog i den franske hovedstad. Man finder de samme brede gader

Gadebillede fra New Orleans. Karnevalsstemning, franskinspireret, livfuldt. (Skitse af A.R. Waud).

som i forstæderne i Paris, og overalt er der franske navne på skiltene. Tværs over gaderne hænger i tykke tove store lamper med eller uden inskriptioner. Disse

lamper er også en slags navne- og gadeskilte, og selv om gasbelysningen er indført i næsten ethvert hus (selv i forstæderne), så er der endnu mange af indbyggerne, der er af den gamle skole og som stædigt holder fast ved de store olielamper med deres kulørte skrifter og adresser.

Kigger man nærmere på husene, der alle er forsynede med verandaer og grønne jalousier for vinduerne til værn mod den brændende sol, så rives man hurtigt ud af illusionen om at befinde sig i den franske hovedstad. Den brændende hede og mylderet af negre og mulatter fortæller tydeligt, at man befinder sig på en sydligere breddegrad end Paris.

Jeg havde en halv times skænderi med nogle sorte kuske, der krævede en alt for høj betaling for at køre mit rejsetøj til et hotel og mine varer til et pakhus, som min ærede kollega i Mobile havde givet mig adressen til. Men jeg blev da til sidst enig med fyrene. Min kuffert og vadsæk blev bragt op i en let og luftig drosche, og så hurtigt som hestene kunne trave, kom vi frem til et andenklassers herberg, Hotel Conti i Conti Street. Det er et *hôtel garni*, nøjagtig som man ser dem i latinerkvarteret i Paris. Jeg betalte omtrent ni mark i danske penge om dagen for at bo der, og morgenmaden, middags- og aftenmåltiderne måtte jeg indtage andre steder. Værtsfolkene var fra Frankrig, hotellet lå i byens franske kvarter, og det udmærkede sig ved fransk svineri. Men nu boede jeg der, og min rejsefælle, der havde opholdt sig der i længere tid, så ud til at være ganske fornøjet med stedet. På den anden side af

gaden kunne jeg heldigvis styrke mig med et bad.

Senere fik jeg en lang snak med min ven, hr. Gumpel, der under mit fravær ikke engang havde solgt så mange cigarer, som jeg på min rejse i Florida. Men hans helbred var ikke godt, og hans ringe salg, betroede han mig, skyldtes delvis nogle ubehagelige efterretninger, som han havde modtaget fra sine kompagnoner i Philadelphia. Efter at jeg havde aflagt regnskab for mit salg og givet ham de veksler, som jeg havde købt for pengene i Mobile, tog vi en vogn og kørte ned til købmanden, hvor vore varer var oplagrede.

Det var en brændende hed dag, og folk på gaderne bar paraplyer som værn mod solen. Kun de sorte løb halvnøgne omkring og svedte og viste hvide tænder. Vi kørte ganske langsomt, og lærredstaget på vognen ydede os en fin beskyttelse mod solstrålerne. Vi nåede frem til købmandens hus og gik ind i det kølige pakhús. Her var lutter liv og virksomhed. Et sted var en snes negre i færd med at bære kaffe- og sukkersække fra et rum til et andet. Man så tre bødkere i arbejde, og i et hjørne sorterede to smådrenge indigoen og pakkede den i små tønder. Længere borte hejste en kæmpestor mulat helt alene den ene tønde efter den anden med kød og flæsk op i pakhusets øverste etage, fordi man ikke havde plads til dem nederst i huset. I det rum, hvor vore cigarer blev opbevarede, sad en 30-40 sorte og gule kvinder og pakkede stearinlys i dertil indrettede særegne kasser, der kunne rumme fra fem til ti pund hver. Der lå et uhyre forråd af ris, majs, hvede, mel, talg, farvetræ⁴⁾ osv., osv. – alt var parat til at

blive udskibet. En speciel etage var fyldt med ostindiske, sydamerikanske og kinesiske varer. Her stod utallige skindsække med cochenille⁵⁾, krydderier og apotekervarer. Et enkelt rum indeholdt flere tusinde porcelænskrukker med ingefær og andet kinesisk syltetøj – hvilke rigdomme skjulte der sig ikke bag dette varehus' mure?

Købmanden selv, der ejede al denne jordiske herlighed, gik veltilfreds omkring i sin hvide jakke blandt alle disse tønder og arbejdere. Han havde for ti år siden været bødker i det samme pakhus, som nu var hans eget. Med alt hvad han ejede dengang havde han gjort en heldig forretning, der forvandlede et par tusinde dollars til 30.000, og snart var det sidste beløb fordoblet. Lykken havde stået ham bi i hans mod og foretagssomhed. Han havde haft heldet med sig, og i banken i New Orleans var hans underskrift god for en hvilken som helst sum. Men denne købmand var ikke alene om at have gjort sin lykke i byen. Mange andre overgik ham i rigdom og varelagre.

Senere fulgte vi med ham til et nærliggende hotel, hvor vi spiste lunch og drak en flaske champagne med is. Men det generede ikke købmanden at lade min ven betale gildet. . .

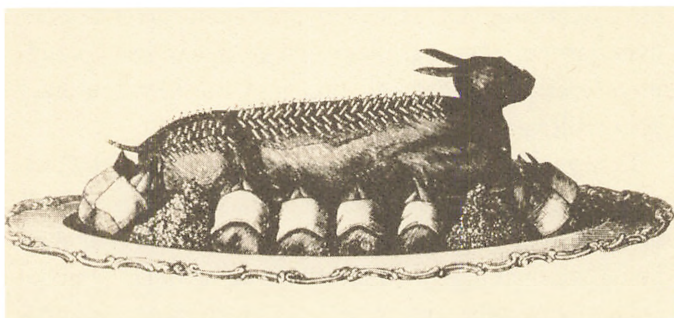
Efter maden lejede jeg en vogn og kørte en tur rundt i byen. New Orleans ligger godt 2.000 kilometer fra New York og cirka 160 kilometer fra Mississippiflodens munding. Byen er bygget på en sumpet, lavtliggende jordbund, og når Mississippiflodens vandstand stiger, så ligger byens niveau lidt lavere end vandstan-

den, og det tidligere omtalte dige yder ikke altid en tilstrækkelig sikkerhed. Grundvandet bevirker, at man ikke kan bygge kældre under jorden, da disse ofte ville blive oversvømmet. Derfor bygger man forrådskamre over jorden. Man kan ikke drikke byens brøndvand, men foretrækker det gule flodvand, der bliver omhyggeligt filtreret.

Den gamle bydel, som Bienville grundlagde i 1718, danner et langstrakt rektangel, som strækker sig godt en kilometer langs floden. Men hvis man regner med hele byens længde, med forstæderne og deres smukke huse med appelsintræer, så er byen cirka otte kilometer lang. Det er forbudt at opføre huse af træ inden for den såkaldte brandgrænse, *fireline*.

Jeg fik ikke det store udbytte af min første udflugt i byen. Vi kørte igennem de største og smukkeste gader, Royal Chartres og St. Louis Street, hvor der kun var få, hvad man kunne kalde pragtbygninger. Men der var De forenede Staters Børsbygning, og i samme hus ligger en bank, et hotel og mange butikker. Og så var der St. Charles Hotel. Det er uden for al tvivl det smukkeste og prægtigste hotel på den vestlige halv-kugle. Man når frem til denne bygning efter at have kørt igennem en lang række snævre gader i det franske kvarter. Hotellets facade er imponerende. Det er i seks etager med en smagfuld front af søjler. Kuplen, som kroner bygningen, ser ud som en miniatureudgave af Peterskirken i Rom. Den er en pryd for byen, og fra kuplen har man den smukkeste udsigt over hele byen, Mississippifloden og omegnen. Der er næsten altid

mellem 300 og 400 gæster på hotellet, og i højsæsonen om vinteren er antallet det dobbelte. Stedets orden, påpasselighed og betjening er enestående. Måltiderne

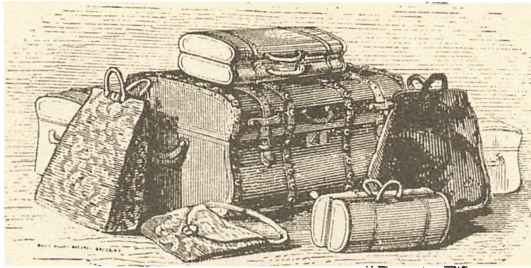
er en nydelse for kræsne ganer, og de luftige, store rum og den kølige skænkestue med de prægtige marmorsøjler i den nederste etage er altid fyldt med mennesker. I skænkestuen kan man to gange om dagen nyde disse strålende gratis lunch'er, som jeg tidligere har beskrevet. Da er der liv i søjlehvælvingen. Omkring de lange borde trænges flere hundrede mennesker i lyse kostumer og med den uundværlige panamahat på hovedet. Bordene er dækket med alle sydens lækkerier og delikatesser. Propperne knalder ustandselig, men det er ikke kun champagne! – der er sodavand, Sarsaparilla og brusende limonade, hvis propper på de små flasker farer i luften med et champagneknald. Her summer og brummer det fra mangfoldige struber. Der er en lystighed, en latter og et liv, som man kun møder i syden. Folk kommer og går, der puffes og skubbes for at nå frem til de bedste retter, og så haster man hen

til skænken for at skylle maden ned. Her findes utallige drikkevarer i slebne krystalkarafler, som er stillet op på de hvide marmorborde inden for skænken og som tømmes og fyldes på ny dagen igennem. Når man har spist og drukket, styrer man kursen hen i et af søjlesalens hjørner, hvor man i cigarbutikken kan købe nogenlunde gode havannacigarer.

Prisen for et enkeltrum og tre retter mad på hotellet er tre dollars om dagen. Måske synes mine landsmænd, at det er en høj pris, for ikke at sige en ublu betaling. Men man skal tage hensyn til de dyre levnedsmidler i syden, og på den anden side ikke glemme, hvor udsøgte og kostbare retter, der serveres til alle måltider. På den baggrund er det ikke retfærdigt at sammenligne med, hvad det koster at bo på et førsteklasses hotel i København. Man må ikke glemme, at de sorte og mulaternes opvartning er den bedste af sin slags. Man behøver blot at berøre klokkestrengen i værelse 570 på øverste etage (hotellets mest afsidesliggende rum), før en eller to negre lynhurtigt stikker deres uldhoveder ind af døren og udbryder i munden på hinanden: »What do you want, Sir!«, – »Hvad kan vi hjælpe Dem med, min herre!«. Der er talerør gennem hele huset, og hvis en klokke ringer, så angiver den såkaldte »hoteltelegraf«, der er anbragt i hotellets hovedkontor, hvilket nummer eller rettere værelse, hvorfra opkaldet er kommet. Den vagthavende kontorist meddeler nu gennem talerøret den betjening, der findes på den respektive etage, rummets nummer, og på et øjeblik er en opvarter ved døren for at høre, hvad der ønskes.

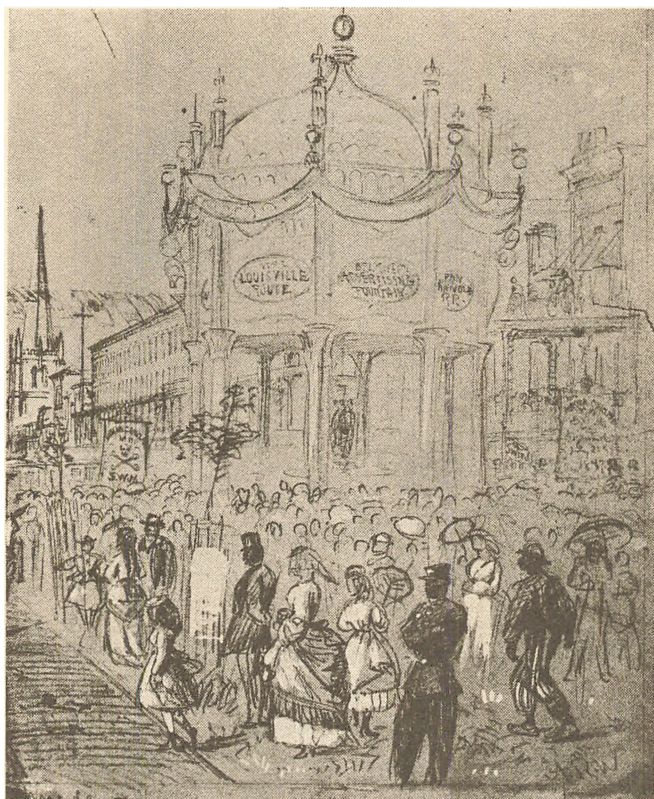
Som på ethvert andet respektabelt hotel i De forenede Stater er det også et gode ved St. Charles, at man aldrig giver drikkepenge. Enhver som har rejst rundt i Europa ved, hvor irriterende drikkepengeskikken er på både store og små hoteller. Fra man kommer til man rejser, er man nødt til at stå med pungen i hånden for at give drikkepenge til alle sider – og ofte får man ikke engang så meget som en tak for sin gave. Ikke nok med at den rejsende i Europa skal betale for sin fortæring i dyre domme, men han skal også lønne det tjenende personale, der som bekendt, både hvad mænd og kvinder angår, ikke får anden løn, end hvad drikkepengene indbringer. I denne retning, som i så meget andet, skulle man tage ved lære af Nordamerika. Her betaler hotelværterne deres tjenere en anstændig månedsløn, så drikkepenge bliver overflødige – hvis man da ikke har lyst til at vise sin generøsitet, i al frivillighed. Men det er sikkert, at en tjener i et amerikansk hotel bliver meget forbavset, hvis en gæst ved sin bortrejse stikker ham en drikkeskilling i hånden. For det meste smiler tjeneren lidt skævt, takker høfligt og putter pengene i lommen. Og når den rejsende er ude af syne mumler tjeneren for sig selv: »That is a Dutchman!« – »Det er en hollænder!«. »Dutchman« betyder oprindeligt hollænder, men amerikanerne tager det ikke så nøje med deres ordforbrug. Ved »Dutchman« mener de næsten altid en europæer, når man undtager englænderne – og franskmændene, hvis særprægede accentfyldte engelske, yankee'en aldrig går fejl af.

Og hermed forlader vi St. Charles og tager hjem til

vort eget lille hotel, der ikke tåler nogen sammenligning med ovennævnte. (St. Charles Hotel eksisterer ikke mere i den form, som jeg så det dengang. 1851 nedbrændte bygningen til grunden, og kun søjlerækken stod tilbage. Men jeg har fået at vide (sept. 1853), at hotellet nu næsten er genopført, og har rejst sig af ruinerne i en større pragt end tidligere).

Den første dags aften i Halvmånebyen var vidunderlig. Jeg mødte hr. H. Lund, en dansker der er bosat i New Orleans. Han er kendt som en af de største juvelerer og diamantkendere i byen, og i hans selskab foretog jeg til fods en ny udflugt i byen. Jeg ville se New Orleans i gasbelysning. Denne aften traf jeg flere danskere og tilbragte et par timer i Det skandinaviske Selskab. Dets præsident var en svensker, der hed Peterson. Foreningen havde bestået i flere år, og som i New York var der flere rivninger i begyndelsen. Men alt var faldet på plads, og nu mødtes man nogle aftener om ugen i selskabeligt samvær og for at snakke om begivenheder i det fjerne, elskede fædreland. Man kunne

Hovedstrøget i New Orleans. En fantastisk blanding af mennesketyper af alle mulige nationaliteter og hudfarver. Et liv og røre, som vi ser det på Strøget i København i dag. (A.R. Waud).

læse de vigtigste danske samt et par norske aviser i foreningens lokaler, og man var netop begyndt på at samle et skandinavisk bibliotek. Om vinteren mødtes man op imod en 50 gange til et livligt bal eller gilde,

og man forsikrede mig, at der altid var en hjertelig stemning under disse sammenkomster.

Da vi havde forladt Det skandinaviske Selskab, besøgte vi flere forlystelsessteder, hvor der herskede et ægte sydstatsliv, og hvor man ikke sparede på gasbelysningen. Men lad os nu bevæge os ind i et af disse storstilede etableringer.

Udenfor står et næsten fire meter højt jernstativ med en lygte. Glasset er malet i alle mulige farver, og det er ikke klatmaleri. Det er gjort med en fin pensel. Hele lygten er et kunstværk, og det bemalede glas er udført af den dygtigste glasmaler i Amerika. Denne lygte har nok ikke kostet under 500 dollars, men den kan i sandhed falde i øjnene og trække kunder til. På enkelte af lygtens matslebne ruder står med store bogstaver en lang liste over alle de delikate spise- og drikkevarer, man kan købe på stedet.

Da vi trådte ind, så vi et stort og rummeligt lokale. Højt til loftet og udmærket ventileret. På den ene side stod en lang marmorskænk, der var fyldt med karaffer, glas og blomstervaser. I rummet var der ligeledes små borde, som man ser det på cafeerne i Frankrig. I baggrunden var der seks keglebaner, som alle var optaget. Der var tændt over 100 gaslamper i etableringen, og langs med de yderste keglebaner var der indrettet små kabiner, som var skjult af kraftige damaskforhæng. I disse små rum blev der spist, spillet og snakket. Af og til afslørede en høj kvindelatter, at det ikke kun var herrer, der besøgte disse steder. En mængde opvartere i hvide dragter løb fra det ene kabi-

net til det andet, fra bord til bord med forfriskninger, is og champagne.

Overalt hørtes munter samtale, højrøstede diskussioner, og nu og da en gemytlig sang. Der var stor forskel på dette morskabssted i syden og lignende steder i de nordlige stater, hvor gæsterne under normale omstændigheder sidder og taler rolige og kolde og ganske sagte med hinanden, mens den eneste lyd, der virker støjende er glassenes klinken.

Jeg dvæler måske lidt for meget ved min beskrivelse af morskabsstederne, men i De forenede Stater er *the public houses*, kroerne og værtshusene, så nøje forbundet med folkelivet, at man ikke kan tænke sig en tilværelse uden disse steder. Der er nok intet andet sted i verden, der i forhold til sit befolkningstal har så mange forlystelsessteder som Amerika – og landets politiske, republikanske forhold fremmer denne tilstand. For både mod syd og nord afslutter man mange vigtige forretninger på et værtshus eller en kro. Der opstår flere politiske uoverensstemmelser her, men der bilægges også mangan en politisk strid. Man hører nyheder og læser aviser i skænkestuen. Man indsamler stemmer for en eller anden politisk kandidat – eller udspreder rygter, der kan skade modpartiet og dets foregangs-mænd . . . Men amerikaneren opholder sig aldrig længe på et værtshus. Han drikker et glas ved skænken, får en bid lunch, tænder så sin cigar og går straks derefter til sit kontor eller sin butik. I Nordamerika ser man sjældent forretningsmænd på forlystelsessteder om aftenen. Selv om østerskældrene, restauranterne

»I syden har beværtningerne deres bedste tid om aftenen, selv om det ville være forkert at sige, at de står tomme om dagen.«

og ølhusene om dagen gør en glimrende forretning, så man knap nok kan trænge sig frem til skænken for at læske en tør gane – så vil man hen ad klokken fem om eftermiddagen, når de fleste banker og kontorer er lukkede, finde alle steder tomme og øde og med dørene låste.

Men det er helt anderledes i syden. Her har beværtningerne deres bedste tid om aftenen, selv om det ville være forkert at sige, at de står tomme om dagen. Mange af New Orleans' indbyggere er franskmænd eller nedstammer fra de franske familier, der som emigranter og eventyrere slog sig ned i Louisiana.

De blev akklimatiserede og erhvervede sig ikke ubetydelige formuer, og det er mange af disse fransk-

mænd og deres familier, som foretrækker at spise til aften på et af de offentlige etablissementer i stedet for at samles omkring tebordet i deres eget hus. Derfor ser man ofte helt hen til midnat respektable handelsfolk og indflydelsesrige embedsmænd på cafeerne og de noble restauranter i New Orleans.

Det er en dyr fornøjelse at spise på et sådant sted, men det kan ikke nægtes, at alt hvad man får serveret er godt. Det var morsomt i dette mylder at betragte alle disse forskellige, særprægede mennesketyper, og man overværede mange komiske scener. Især ved de småborde, hvor unge sønner af rige plantageejere havde taget plads. Nu var de kommet til byen og skulle rigtig slå gækken løs. Der blev fortalt historier og politiseret, og man hørte ofte kraftig sværgeren og så truen-de fagter. Vinen havde sat det unge, i forvejen bevægelige, sydlige blod i rask omløb, og hvis man var ædru, var det helt umuligt at tale fornuft med disse vildbasser. De havde lommerne fulde af guldmønter, og hele batterier af champagneflasker stod opmarcheret på bordene.

Hr. Lund introducerede mig for flere landsmænd, der ligeledes besøgte stedet for at få en kølende drink. De hed Abrahamsen, Juul og Rosenthal. De var alle tre købmænd og havde boet i New Orleans i længere tid. Jeg mødte også danskeren B. Phillip, der i sine yngre dage havde været til søs. Nu var han bosat i Halvmånebyen, hvor han var *notarius publicus*⁶⁾ og havde meget at bestille. Jeg traf en dansk gartner, Billmann. Han var en godmodig, ældre mand, der havde søgt lyk-

ken i flere af staterne i Unionen, men til sidst havde han købt sig en ganske lille ejendom på den anden side af Mississippifloden, lige over for New Orleans. Hans grønsager var meget efterspurgt, og når han havde været til torvs med sine varer, så besøgte han ofte sine landsmænd for at få sig en lun, lille *dansk* snak eller et spil *l'hombre*. Alle holdt af ham, og jeg ønsker af hele mit hjerte, at han efter sin omskiftelige tilværelse vil få en rolig og blid alderdom.

Netop som vi var i færd med at gå hjem, fik jeg et slag på skulderen. Jeg vendte mig naturligvis om, for at se, hvem det var, der havde hilst mig på denne meget amerikanske måde. Og jeg blev meget glad, da jeg stod ansigt til ansigt med mr. James Brady. Det var den unge mediciner, som jeg havde truffet i Georgia, og som jeg havde tilbragt den uforglemmelige nat sammen med i det lille, hyggelige blokhus hos det unge, nygifte par i skoven.

Vi fik en lang snak og opfriskede de oplevelser, vi havde haft på vor rejse. Vi håbede begge, at vi skulle få glæde af hinandens selskab på den forestående tur op ad Mississippifloden til de vestlige og nordlige stater. Mr. Brady var i et glimrende humør, og han ville gerne møde de af mine landsmænd, der var til stede. På hans opfordring gik vi derfor alle hen til skænken for at drikke et glas for *old Denmark* – en skål, som vi med alles sympati udbragte på mr. Bradys opfordring.

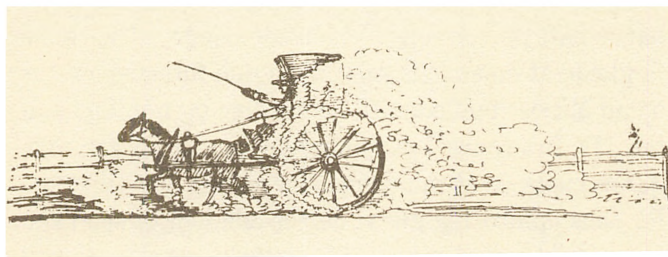
Da vi havde tømt vore glas, blev vor opmærksomhed vendt mod to mænd, en ældre og en yngre, der for et øjeblik siden var trådt ind i lokalet og havde forlangt

hver sin Sarsaparilla. Brady kendte den yngste af mændene, og de hilste på hinanden. Den fremmede hviskede nogle ord i øret på min ven, og Brady kom med et forundret udråb, mens hans ansigt fik et alvorligt udtryk. Den ældre mand talte med værten og havde tilsyneladende også et alvorligt budskab til ham.

Og det var i sandhed sørgelige nyheder, som de to læger bragte med sig: Den gule feber hærgede nu i New Orleans og havde allerede krævet syv døds ofre!

På et øjeblik var nyheden spredt i lokalet, og hele stemningen blev forandret. De højrøstede samtaler forstummede, og keglespillet stoppede. Man skød de tidligere så fyldte glas til side, og der lød ikke mere sang fra de små kabinetter. En efter en forlod gæsterne den ellers så tillokkende og pragtfulde salon.

Det var yderst sjældent, at den frygtede sygdom indfandt sig i New Orleans så tidligt på året, og det var årsagen til, at en nærmest panisk skræk greb de tilste-

deværende. De fleste ilede bort, og kun få af gæsterne blev ligesom i trods tilbage.

Selv blev jeg yderst uhyggeligt berørt. Jeg havde for nylig været syg og var derfor mere modtagelig for fe-

beren, og det beroligede mig ikke synderligt, at Brady og mine venner fra Danmark forsøgte at trøste mig. Jeg havde jo et flere ugers langt ophold i New Orleans at se frem til. Og rent ud sagt: Jeg gik i seng med et beklemmt og bankende hjerte den første aften i Halvmånebyen.

Næste morgen havde jeg en lang samtale med min kollega hr. Gumpel, og han var ikke mindre forstemt og forskrækket over feberens udbrud end jeg. Vi var begge kede af, at omstændighederne tvang os til at blive i byen i en måske længere periode, end vi ønskede det, men efter at have overvejet situationen i ro, indså vi, at vi intet kunne gøre. Det gjaldt blot om, at holde modet oppe. Vi måtte leve sundt, undgå forkølelser, og så prøve på at tænke så lidt som muligt på sygdommen. Det sidste var det vanskeligste, for da vi hen på dagen gik ud i byen, så var *feberen* overalt det eneste samtaleemne.

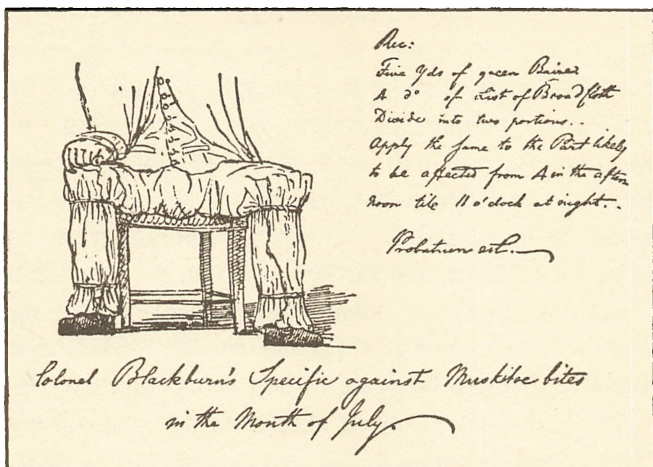
Flere sygdomstilfælde var opstået i løbet af natten og om formiddagen. Aviserne indeholdt politiets bekendtgørelser om de forholdsregler, som enhver skulle træffe under epidemien, og det gjaldt især besøgende i byen. De var mest udsatte for at blive smittet, da de ikke var akklimatiserede. Politiet havde også i en fart slået sundhedsregler op på de fleste gadehjørner, og her fandt man også mangfoldige bekendtgørelser fra læger og apotekere, som anbefalede forskellige miksturer, piller, salver, dråber og Gud ved hvor mange universalmidler – som *alle* under de tidligere epidemier skulle have været ganske virkningsfulde og ufejlbarlige mod den gule feber.

Overalt så man klynger af mennesker, som med alvorlige ansigter snakkede om sygdommen. Lægernes lette vogne fløj hurtigt gennem gaderne, og portører med bærer og bærestole havde rigeligt at bestille med at bringe de febersyge til Charity Hospital eller andre sygehuse.

Sent på eftermiddagen, da man havde erfaret, at over 150 personer var ramt af sygdommen, strømmede en stor menneskeskare ned til diget, hvor dampskibene lå. Otte af disse skibe skulle sejle nordpå ad Mississippifloden klokken seks, og på et øjeblik var alle pladser om bord besat. Alle, hvis forretninger tillod det, flygtede med hustruer og børn, selv om billetprisen, netop på grund af sygdommen var fordoblet. Det er umuligt at beskrive den panik, der rådede. Mange blev febersyge på selve diget, inden skibene sejlede. Ved et tilfælde var jeg taget derned, men jeg holdt det kun ud en kort tid.

For en fremmed måtte disse scener gøre et dybt indtryk og fremkalde mørke, alvorlige og nedslående tanker. Størsteparten af flygtningene var indfødte, og overalt løb råbet »*The fever, the fever!*« Alle betragtede hinanden med mistro, som om de frygtede, at den nærmestståendes åndedræt var giftigt og smitsomt. . .

Man kan let forestille sig, hvad en *fremmed* tænker, når han første gang er midt i sygdommens område og kun har *hørt* om dens frygtelige hærgen fra anden side. De indfødte har jo dog år efter år så at sige haft den gule feber i deres midte. Mange af dem har måske også selv været smittet af den frygtede sygdom. Alle

Moskitoerne bider gennem jern og læder.

Ben Latrobe's (1764-1820) tegning viser en kurios, formentlig nytteløs beskyttelse af knæ og ben.

disse frygtelige scener og tanker kunne alene gøre en fremmed syg lige på stedet, og man kunne ønske sig tusinde kilometer borte. . . Men jeg havde lovet min ven og rejsefælle at forblive sammen med ham, indtil han fik yderligere efterretninger fra Philadelphia, og jeg ville ikke svigte ham – dertil havde han vist mig for megen tiltro og venskab.

Da jeg sad i skænkestuen i St. Charles Hotel, havde jeg ingen anelse om, hvordan jeg var kommet tilbage. Her traf jeg mr. Brady. Han havde præpareret en kølende drink, som skulle være et godt middel mod febe-

ren, og hans livlige og elskværdige væsen bragte mig snart i et bedre humør og adspredte mine tanker.

Senere gik vi en lang tur gennem byen. Vi så de storstilede markedspladser, hvor sygdommens udbrud ikke kunne forhindre, at der rørte sig et travlt og ivrigt liv. Her handlede med en overflod af livets fornødenheder og luksusartikler, og det var mærkeligt, at de handlende næsten alle var kvinder. Man hørte en blanding af mange sprog, engelsk, fransk og kreolsk ⁷⁾, og man så alle mulige hudfarver, lige fra den hvide til den kulsorte, fra den bleggule til den kobberfarvede. Besøger man disse markeder eller rettere torvepladser i New Orleans, så ser man mange smukke øjne og prægtige kvindekroppe.

Midt blandt kødsælgerskerne, frugthandlerskerne, fiskekonerne og østershandlerne har »mutter Josepha«, eller som hun foretrækker at blive kaldt, »Mrs. Carlisle« sin bod, og den er en af de mest udsøgte på nogen torveplads i hele verden. Mrs. Carlisle sælger varm te, kaffe, chokolade og alle mulige slags kolde og varme kager og postejer. Hendes kunder er en broget skare. Omkring hendes store bord finder man kuske og tjenere, daglejere og håndværkere, kommis'er og købmænd. Fra tidlig morgen til sent ud på aftenen er alle hendes 25 stole optaget, og ofte står der en gæst bag hver stol og venter på at få pladsen, når den bliver ledig. Men mutter Josephas varer er også fortræffelige, og hendes priser er ikke ublu. Hun er en kvinde på cirka 50 år. Høj og kraftig og overlæst med guld og brillanter, men hendes påklædning er snehvid, og hun for-

»I New Orleans går slaverne og slavinderne til torvepladserne for at handle.« (A.R. Waud).

står at holde styr på sine slaver. Den største opmærksomhed ved hendes anretning tiltrækker servicet sig dog. Det er alt sammen af sølv. Kaffe-, te- og chokoladekander, spølkummer⁸⁾, kopper, skeer, tallerkener, knive og gaffler – alt er fremstillet i ædelt metal. Midt på bordet står en opsats, omtrent så høj som tre almindelige temaskiner og af samme form. Den er også af sølv og indeholder kogende vand, så enhver gæst efter smag og behag kan gøre sin drik svagere. Vi fik for-

talt, at hele servicet var godt 10.000 danske dalers værd, og sjældent har jeg nydt en bedre kop te end hos min mor Josepha.

Om aftenen oplyses disse torvepladser af utallige gasflammer. Især på lørdagsaftener hersker der et broget og interessant liv, for da skal alle købe ind til søndagen, og der er en sand babylonisk trængsel og forvirring – både i de brede gange og omkring studepladserne og butikkerne. For i de sydlige stater og navnlig i New Orleans går slaverne og slavinderne til torvepladserne for at købe ind til deres herskaber. Dette ser man ikke i nordstaterne, ikke så meget fordi der ikke findes slaver nordpå, men fordi det som oftest er husets herre (og yderst sjældent husmoderen eller tyendet), der foretager de daglige indkøb, inden han går på arbejde. Han lader så sælgerne bringe varerne hjem, hvis han da ikke har sin tjener eller karl med sig. Der er mange danskere i Philadelphia, der har set vor agtværdige og hæderlige *chargé d'affaires* gå omkring på markederne med sin lille, sorte negerdreng i hælene og foretage sine indkøb til husholdningen. I Danmark ville man finde dette meget besynderligt og rynke på næsen. Men hvert land har sine skikke. Hvad der kan anses latterligt og upassende i vort fædreland, bliver betragtet helt modsat i De forenede Stater og omvendt. Jeg har ofte set en af de rigeste købmænd i New York forlade sit kontor og gå hen til et hjørne af sit pakhus og børste sine støvler – og det skete medens hans *porter*, pakhuskarl, sad mageligt på sin stol foran magasinet og læste en avis og røg en cigar!

Senere besøgte jeg igen mine landsmænd, der alle var ved godt mod og ikke syntes at frygte epidemien. De fortalte, at det blot var de første dage, at indbyggerne blev grebet af frygt, og de rige og de, der ikke havde nogle forretninger at tage sig af, forlod byen. Når feberens først har raset et par dage, så går livet sin jævne gang igen og alle forlystelsessteder er fyldt med kunder. Men jeg tilstår ligeud, at jeg slet ikke blev beroliget af disse oplysninger. Jeg havde mange skrump, fordi jeg ikke var akklimatiseret og havde været meget syg. Af den grund gik jeg slet ikke ud et par dage. Jeg fordrev tiden så godt jeg kunne. Jeg skrev breve til mine kære og nedskrev alt, hvad jeg indtil da havde oplevet i Halvmånebyen.

Der var intet nyt fra Philadelphia, og de få købmænd, som jeg besøgte for at sælge mine varer, gav mig ikke noget håb om en større handel i byen.

Jeg måtte senere sande, at mine danske venner havde haft ret. For selv om feberens rasede og ofte krævede hundrede dødsofre i døgnet, så gjorde dette ikke noget afbræk i forlystelseslivet. Det var, som om den tilbageblevne del af befolkningen netop ville glemme frygten og bortjage angsten og bekymringerne ved at styrte sig ud i nydelsernes malstrøm og beruse sig i øjeblikkets champagneskum. Aldrig i mit liv har jeg set så mange beskænkede mennesker som denne sommer under feberepidemien i New Orleans – de var på gaderne, på morskabsstederne, i hotellerne, ja selv i private hjem. Fra den tidlige morgenstund til langt ud på natten flokkedes de om udskænkingsstederne – og man-

*»Frygten for den gule feber skulle bortjages ved at styrte sig ud i nydelsernes malstrøm og beruse sig i øjeblikkets champagneskum.«
(A.R. Waud).*

ge af dem, der få timer i forvejen i trods havde drukket en skål for *Yellow Jack*, som den gule feber kaldtes i folkemunde, var begravet inden solen gik ned.

Tre år før jeg besøgte Halvmånebyen, var en af mine landsmænd død under epidemien. En af hans venner fortalte mig historien, og tårerne i hans øjne afslørede, hvor meget han savnede sin kære ven.

De var begge pianobyggere og arbejdede på samme fabrik og boede i samme kosthus hos en tysk familie. Den afdøde hed Werliin. Han havde været i Amerika i længere tid, mens hans ven kun havde opholdt sig i New Orleans et par måneder. En morgen, efter at feberen havde raset en uges tid, blev Werliin syg. Han

kom omgående til Charity Hospital, og hans ven gik bedrøvet på arbejde. Da han ved middagstid havde et par fritimer, besøgte han naturligvis hospitalet for at høre nyt om sin landsmand. . . På kontoret slog man op i protokollerne og svarede ganske ligegyldigt: »He is gone!« – »Han er død!« Vennen, der på grund af sit korte ophold i Amerika kun havde et overfladisk kendskab til sproget, oversatte ordene direkte. Han troede, at vennen var gået hjem til kosthuset igen, og han var endnu mere bestyrket i denne glade tro, fordi Werliin aftenen forinden havde fortalt ham, at han ofte blev angrebet af febersygdomme, som dog efter et par timer altid forsvandt igen. . . . Da han kom hjem fandt han naturligvis ikke sin ven og gik mismodigt tilbage til værkstedet. Da det blev fyraften henvendte han sig igen på hospitalet, og denne gang hørte han desværre ikke fejl – hans ven var netop blevet begravet.

På mine rejser i Amerika har jeg mødt mange landsmænd, som havde kendt Werliin. Alle omtalte de ham med respekt og agtelse og roste hans fagkundskab. Disse linier håber jeg vil mildne det indtryk, som hans slægtninge i Danmark har fået ved at læse om hans død, for måske er jeg kommet til at åbne sår, som allerede var lægt.

Lad os gå ind i Halvmånebyens ældre gader og se på de hyggelige familiegrupper uden for de gamle huse. Alle ser de lykkelige og fornøjede ud! De nyder aftenen, luften, lyset og stilheden – alt det smukke, der er omkring dem frembringer en lykkefølelse. . . .

Den milde brise kommer ind fra bugten og køler deres pander, så forfriskende og blød, som var det den fineste dunvinge. . . Men ak! Al denne tilsyneladende blidhed og ynde er ligesom de hvide blomsterkranse, der pryder den nytilkastede grav. Ødelæggelsens engel svæver over den ulykkelige by! Disse bløde vinde tilviftes os med dens vinger, og mange hundreder, som indånder denne luftning er i øjeblikket lykkelige, men kan i et nu synke sammen på sygelejret, hvorfra den fortærende feber snart fører dem til graven. . .

New Orleans har sydens livlighed og letsind i sine årer, og på mange måder ligner den snarere en fransk by end en amerikansk. Netop derfor ser vi denne aften befolkningen sidde uden for deres huse i fortrolige grupper og sorgløst nyde den forfriskende brise. I en anden gade få skridt derfra møder man kontrasten: Lampen ved den døendes seng, den trøstesløse moders eller søsters klager, lægens lette vogn, ligvognens monotone rumlen. . .

Da mr. Brady og jeg om aftenen sad i St. Charles, fortalte en gammel læge os følgende historie:

»Det må vel være henved 30 år siden,« begyndte doktoren, »at jeg, som så mange yngre mænd ville forsøge lykken i en af de nye byer, der groede frem som paddehatte i det dengang ikke alt for velanskrevne syden. Jeg havde i længere tid forsøgt at få en praksis i min fødeby. Men selv om jeg havde mange venner, og uden at rose mig selv var ganske dygtig til mit fag, så fik jeg

ingen patienter. Det var, som om jeg var forfulgt af en ond skæbne, der ville knuse alle mine bestræbelser. Mange unge læger i min bekendtskabskreds kom i arbejde og fik både ære og formue, mens jeg, der i enhver henseende kunne måle mig med dem i kundskaber og dygtighed, knap nok kunne skaffe det daglige brød. Jeg ved godt, at flere af dem brugte midler, som jeg ikke ville nedlade mig til, om jeg så skulle sulte ihjel. Men det var trist, at jeg trods alle mine anstrengelser ikke kunne tjene så meget, at jeg kunne få mine nødtørftigste krav tilfredsstillet. Til sidst kunne jeg ikke længere holde denne situation ud, og i min fortvivelse besluttede jeg at søge lykken et andet sted.

Alle mulige eventyrere havde dengang opmærksomheden rettet mod områderne ved den Mexicanske Havbugt. Ganske vist var stedet vildt og næsten uopdyrket, men nybyggerne strømmede til i tusindtal, og rygter fortalte, at man kunne erhverve uhyre rigdomme dernede, som var det en slags trolddom. Det var fristende udsigter, og jeg følte det som om, jeg blot behøvede at strække hånden ud for at finde lykken. Jeg var jo sikker på, at det ville være den rene undergang at blive i min fødeby.

Der gik ikke mange uger, før jeg var etableret som praktiserende læge i den lille by Maurice, der ligger tæt ved den Mexicanske Havbugt. – Og i sandhed, det var en mærkværdig by! Skønt der kun var et par hundrede indbyggere, så var det en broget skare. Der var indianere, franskmænd, spaniere og kreolere, og det er ikke svært at forestille sig, at befolkningens moral ikke var

den bedste. Men jeg brød mig kun lidt om deres herkomst. Byens beliggenhed fortalte mig, at den havde en stor fremtid for sig inden for handelen, og jeg anså denne bebyggelse som en sikker garanti for min egen fremtid.

Jeg ankom til Maurice sent på efteråret. Vinteren var, under omstændighederne, nogenlunde som jeg kunne ønske det, og da foråret nærmede sig, kunne jeg med tilfredshed se, at mine forhold blev bedre dag for dag. Men sommeren blev en bitter prøvelse, som jeg ikke kunne have forudset: Sydens epidemi, den gule feber, begyndte at vise sig! Inden jeg rejste hjemmefra havde jeg hørt om denne pestagtige sygdom, og jeg var bekendt med dens frygtelige magt, men jeg havde trøstet mig med, at selv om den skulle bryde ud den første sommer, jeg tilbragte i Maurice, så ville en tilbørlig forsigtighed nok fjerne den truende fare.

Netop denne sommer rasede den imidlertid med en uhørt styrke. Måske var den brudt frem på grund af de netop fældede skoves vegetabiliske uddunstninger eller opstået af en for mennesket hidtil skjult kilde. Kort og godt: Den var i vor midte med sin frygtelige kraft! Under tiden overvejede jeg, om jeg skulle blive i byen eller forlade den. Alle, som var i stand til det, valgte det sidste. De flygtede i alle mulige retninger for at finde det mest sikre sted. At blive i byen var som at se døden direkte i øjnene – og måske blive dens bytte, men hvis jeg rejste bort og forlod mine patienter, ville jeg naturligvis tabe alle de fordele, som jeg havde opnået. Derfor besluttede jeg at blive. Jeg var nærmest tvunget til det

i min forpligtelse over for de mennesker, der betragtede mig, næst efter Gud, som deres eneste beskyttelse mod sygdom og død.

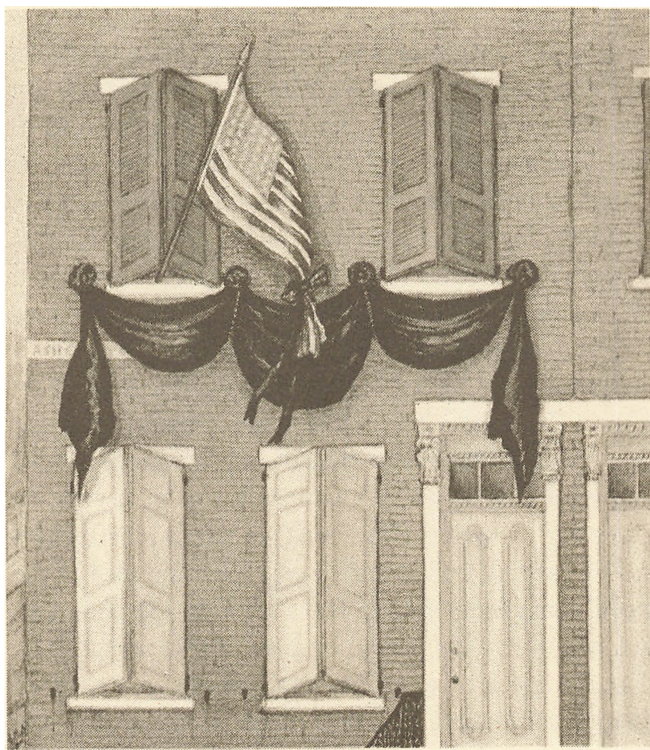
Så jeg blev i byen i hele »prøvelsens tid«, omgivet af pest, sorg og død, og min eneste beskæftigelse var at kæmpe imod den frygtelige fjende. Det er ganske skrækkeligt, dag for dag, at leve midt i en dødbringen-de farsot! At gå hjemmefra om morgenen, syg om hjertet ved tanken om gårsdagens scener og om, at man måske selv i løbet af et par timer er pestens offer. At vandre omkring ved højlys dag i de mennesketomme gader og kun høre lyden af det svage ekko fra ens egne skridt. Kun hist og her at møde et forskrækket og ængsteligt sendebud fra sygesengen. At se ligvognen med dens mange uhøvlede kister stablet i rækker ved siden af hinanden rumle over stenbroen. At betragte selv naturens gaver med mistillid, at kaste den dejlige frugt til side af frygt for, at en eneste mundfuld kan bringe for-dærv og død. At sky den milde og kølige aftenbrise, fordi man ikke ved, om den med sit tilsyneladende forfriskende pust, i sin duftsvangre sødme, måske er dødens herold, sorgens forkynder. At skælve ved enhver ny fornemmelse i kroppen, frygte at selv den mindste, hurtigt overståede smerte er forløberen for den dødelige feber. – Og til sidst, når man er ganske udmattet af spændingen, som har omgivet én, at henfalde i en fortvivlende ligegyldighed, som er endnu værre end angsten for døden, at hengive sig til en rædsom apati, der i en utrolig grad svækker krop og sjæl – det, mine herrer, var i mange uger min tilværelse den sommer i Maurice.

Jeg har ikke overdrevet min frygt, for jeg mødte ikke krisen uforberedt – og jeg har altid syntes, at det var et mirakel jeg slap fra det med livet i behold. Jeg kunne ikke klage over ikke at være beskæftiget, for næsten ethvert hus var hjemløst af feberen – men jeg havde nær sagt, at jeg mange gange kunne have sparet mine besøg. Alt for ofte måtte jeg blot bekræfte de bange anelser, som de slægtninge havde, der vågede ved deres kæres sygeleje. Dag efter dag gik jeg fra hus til hus i mit sørgelige kald, og når jeg om aftenen vendte tilbage til mit ensomme hjem, så var det med følelser, som jeg umuligt kan beskrive.

Jeg var ung dengang, ung af år og ung i mit kald, men inden den skrækkelige tid var forbi, følte jeg årenes vægt hvile hårdt på mig. Selv i dag fyldes mit hjerte med sorg og bedrøvelse ved tanken på den tid. Jeg har set megen sygdom og elendighed i mit liv. Jeg har set nød og lidelser i alle former. Jeg har set den unge enkes sorg, moderens smerte ved tabet af sit eneste barn, mandens stille, dybe bedrøvelse over den elskede hustrus død – alt dette har jeg med et rørt hjerte været vidne til – men aldrig har jeg følt sorgen så gribende og fortvivlet som den sommer i Maurice.

Det var, som om hele byen var indhyllet i et sørgeflor, og det følte, som om alle var besat af den uundgåelige skæbne. Der lød ingen klager, ingen gråd, ingen beklagelser, når ødelæggelsens engel strakte sin hånd frem og berørte sine ofre. Man så blot denne dybe, ubeskrivelige *kummer*, hvor ordet »sorg« ikke er stærkt nok.

En aften, da sygdommen rasede allerværst, var jeg

*»Det var som om hele byen var indhyllet i et sørgeflor.
Alle var besat af den sørgelige skæbne.«*

netop på vej hjem fra nogle patienter, der rimeligvis allerede ville være døde, inden jeg nåede min bopæl. Nu traf det sig, at min vej faldt gennem en lille, snæver, lidt besøgt smøge. Husene forrådte deres spanske oprindelse. De havde flade tage og var just ikke propre at se på. For enden af smøgen, der løb ud til en af byens hovedgader, lå et lille, gammelt hus. Det var bygget af

træ i spansk stil og var meget forfaldent. Solen var gået ned, og jeg hastede af sted, for at undgå nattens usunde dunster, men netop-som jeg ville dreje om hjørnet, syntes jeg, at jeg hørte en svag stønnen fra det omtalte hus. Jeg standsede og lyttede ved døren, der kun var forsynet med et gammelt rustent hængsel og som stod på klem. Jeg kunne høre den samme lyd igen. En dyb, langtrukken stønnen, som fra et menneske i pinefuld lidelse... Sagte bankede jeg på døren, men fik intet svar. Jeg var dog overbevist om, at der måtte være et menneske indenfor, og jeg bestemte mig derfor til at gå ind i huset. Jeg trådte ind i et lille, mørkt værelse, hvis nøgne gulv og slidte møbler vidnede om fattigdom og elendighed. På en lav seng lå en mand, som øjensynlig befandt sig i feberens sidste stadium. Hans øjne skiftede mellem at flakke vildt omkring og lukke sig med blyfarvede, skælvende øjenlåg. Hans kulsorte hår hang tjavset ned over hans pande, og hans mørke ansigtsfarve fortalte mig straks, at han var spanier, og at han engang havde været en smuk mand. Hans smalle, men pæntformede læber og den høje pande vidnede om en fordom karakterfuld mandighed – men døden havde sat sit segl på hans træk. Hans ansigt havde fået disse skarpe og karakteristiske konturer, der røber dødens nærhed, og hans ansigtsteint havde antaget den gule farve, som – om man så må sige – er den skrækkelige febers »uniformering« . . .

Sygdommens hærgen var sket så hurtigt, at han endnu bar de ydre tegn på stor fysisk kraft, men nu var den stærke mand knækket. Et barn ville kunne have kuert

ham. . . Men han var ikke alene i det usle værelse. En kvinde knælede ved hans side. Man kunne ikke se hendes ansigt, fordi hun havde travlt med at yde den syge al den hjælp, som kun en kvinde formår det, når vi rammes af sygdom og elendighed. Men hun hørte alligevel, at jeg sagte var kommet ind i rummet. Hun sprang op og vendte sig imod mig, mens hun skrækslagen udbød: 'Endnu ikke! . . . For Guds og den Hellige Jomfrus skyld! . . . han er ikke ...' Og så standsede hendes ordstrøm pludselig. Hun havde opdaget sin fejltagelse og brast i en krampagtig gråd. Jeg følte en gysen gennemstrømme min krop, for jeg vidste kun alt for godt, hvilken tanke, der var gået gennem hendes sjæl, da hun hørte mine fodtrin. Hun havde troet, at ligvognen holdt for døren. . . .'

Dødsfaldene var på det tidspunkt så mangfoldige i byen, at der aldrig kunne blive tale om en nok så simpel anstændig begravelse. Selv pengene havde tabt deres ellers så magiske kraft, og det var kun med yderste nød og møje man kunne få en gammel slave til at køre omkring i byen med en såkaldt 'pestvogn'. Og når den tunge vogn raslede gennem de stille, mennesketomme gader, når slaven med høj røst råbte: 'Bring jeres døde ud!' – ja, da følte selv den raske, at der i dette råb ligesom lå en advarsel til ham selv, der kunne gå i opfyldelse samme dag eller den næste. . . . Og ligene der blev bragt ud? De blev stabled oven på hinanden i tre, undertiden fire lag, uden ligkiste, uden klæder. Kun iført det bare linned blev ligene kørt af sted til en stor massegrav uden for byen. Her blev de alle uden forskel, en

efter en kastet ned, og blev på kort tid fortæret af den ulæskede kalk, der fyldte det halve af graven og sydede og kogte, som om det var en underjordisk ild.«

Et øjeblik stoppede doktoren sin fortælling, mens hans blik blev dunkelt og fraværende, så fortsatte han:

»Men lad os vende tilbage til det lille hus. Jeg kunne med et eneste blik konstatere, at han kun havde et lille håb, og jeg havde kun en eneste tanke: At skaffe ham så megen lindring, som det stod i min magt. Jeg måtte have kvinden bort, og jeg gik derfor hen til sengen og forklarede hende med få ord, at jeg muligvis kunne yde ham hjælp. Først hørte hun ikke et ord af, hvad jeg sagde, men da jeg nævnte *ham*, tog hun hænderne bort fra ansigtet. Med tårefyldte øjne sendte hun mig et bønfoldende blik, og hulkende tryglede hun mig om at frelse Pedro. . . 'hvis det ikke' – og nu var gråden ved at kvæle hendes stemme – 'hvis det ikke var for sent'

Jeg sagde, at jeg ville forsøge, men jeg blev grebet af samvittighedsnag, da jeg så den smerte, der søndersled hendes hjerte ved tanken om hans død, og jeg fortrød, at jeg havde opmuntret et håb, der snart skulle slukkes. Hun havde tiltalt mig på spansk, og hele hendes ydre bekræftede, at hun var spanierinde. Hun var ikke smuk, men sjældent har jeg set et ansigt, der gjorde større indtryk på mig end hendes. Sorgen havde spredt sit melankolske skær over de bleggule kinder og den høje pande. I dette øjeblik ser jeg hende tydeligt for mig. Jeg ser disse smertefulde træk om den

»Hendes ydre bekræftede, at hun var spanierinde... sorgen havde spredt sit melankolske skær over de bleggule kinder...«

smukke mund, disse tårefyldte, store mørke øjne, denne dybe fortvivelse, der som en sky svævede over hendes pande, da hun bad mig om at frelse hendes elskede. Kun en gang senere har jeg set et lignende ansigt. Det var på et maleri af en af de gamle italienske mestre. Det forestillede Jomfru Maria ved korsets fod.

Men nu fik jeg travlt med den syge. Han lå i en

slags bedøvelse, som mere skyldtes en fysisk udmattelse end selve sygdommen. Huden havde antaget en pergamentagtig farve. Den lå i folder og rynker over hans tinding og pande og dirrede på grund af de feberagtige pulsslæg. Da jeg tog hans hånd, lå den tungt i min. Hans eneste livstegn var en svag bevægelse af de lukkede øjenlåg og et hviskende *gra-ci-as* fra hans blege læber, da jeg badede hans pande med eau de Cologne. Lidt efter åbnede han pludselig øjnene, og et udtryk af smerte gik over hans ansigt. Det var, som han ville sige noget, men da jeg bukkede mig ned for at høre hans ord, greb en krampe ham, og den tørre, rallende hoste og hikke, der altid ledsager den gule feber i dens sidste stadium, brød nu frem over hans læber. . . Det sidste håb var nu slukket – ingen menneskelig magt kunne fravriste døden dens offer, og den unge kvinde forstod også, hvad denne hikke betød. Hendes kinder blev askeblege, og hun kastede sig ned foran sengen og greb hans hånd og trykkede den til sit bryst. . .

'Han vil ikke. . . han må ikke forlade mig!' udbrød hun hulkende. – 'Du må ikke dø, Pedro. . . sig, at du ikke vil forlade mig. . .!' Men den døende svarede ikke, og kun de krampagtige trækninger i hans ansigt forrædte, at hans strid endnu ikke var til ende. Jeg forsøgte forgæves at trøste hende, men hun tilbageviste mine bestræbelser med ord, der næsten grænsede til vanvid.

'Jeg behøver ingen trøst!' afbrød hun mig. 'Hvordan kan jeg leve, når han er død? . . . Hvad har jeg, når han ikke er mere? . . . Men han må ikke dø, han *skal* ikke dø!'

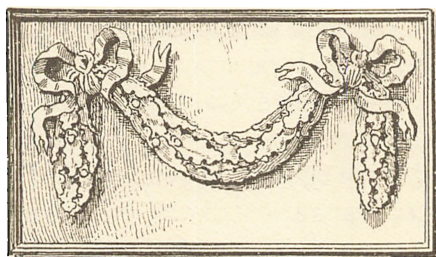
Den syge blev svagere og svagere. Kramperne blev mindre hyppige, men så meget mere voldsomme. Han forsøgte et par gange at sige noget, men det blev kun en svag mumlen . . . det eneste ord, jeg syntes at kunne opfatte var Maria . . . Om det var Jesus' mor eller den elskedes navn, kunne jeg ikke afgøre . . .

Til sidst ophørte den frygtelige hikke. Der bredte sig et mildere udtryk på hans ansigt, og hans øjne lukkede sig stille, som om han ville sove. Den unge kvinde så anspændt på mig. Hun var forbavset over denne tilsyneladende bedring hos den syge, og hun ønskede en forklaring. Men i samme nu så hun atter på Pedro, og få minutter efter faldt hun besvimet om på gulvet . . . Hans åndedræt var standset.

Jeg løftede hende op og brugte de styrkende midler, jeg havde med mig. Jeg sad længe i spændt forventning om et livstegn fra hende. Halvt om halvt ønskede jeg, at det ikke ville blive tilfældet. For hvad var livet for hende nu? Men lidt efter lidt kom hun til sig selv. Hendes blik var vildt, da hun slog øjnene op og så sig omkring. Jeg fulgte hendes blik, og i ét og samme øjeblik faldt vore øjne på en skikkelse . . . Det var den omtalte slave, som hentede og begravede de døde! Stille var han trådt ind og stod nu ved sengen. Han bøjede sig over liget. Han var overbevist om, at sjælen havde forladt kroppen og lagde sin hånd på Pedros muskuløse arm . . . Men pludselig gik der ligesom et elektrisk stød gennem den dødes krop. Liget rejste sig op i sengen med armene udbredt, og et øjeblik senere var den forskrækkede neger omspændt i et favntag og knuget

mod Pedros bryst. . . Det hele varede kun nogle sekunder. Armene og kroppen faldt tilbage i sengen, og negeren styrtede med et skrig af rædsel ud af huset. . . Bestyrtet og forstenet overværede jeg dette optrin, men blev kaldt tilbage til virkeligheden, da jeg hørte et tungt fald. Pedros elskede lå på gulvet ved siden af mig – en blodstrøm flød ud af hendes mund. . . Jeg var alene med de døde. . .

Jeg gik hjem, men efter den aften vågede mine venner i mange uger ved min seng. Mit nervesystem var blevet rystet over den spænding, jeg på grund af mine pligter som læge havde gennemgået, og som var kulmineret den aften i det lille hus. Følgerne blev en tyfusagtig feber, men da jeg begyndte at komme til hæfterne, havde den kolde årstid indfundet sig, og den gule feber var forsvundet. . . Og alle Indiens rigdomme kunne ikke formå mig til at blive endnu en sommer i Maurice.«

Mange tilhørere havde forsamlet sig omkring den gamle doktor. Da han havde endt sin beretning, drak han sin ispunch og rejste sig op. De fleste var under-

lige til mode, og da doktoren bemærkede det, sagde han: »Det hjælper ikke at hænge med næbbet i disse tider. Nu er den gule feber ikke så slem som før i tiden. Det går med den som med koleraen. Det bedste middel mod disse pestagtige sygdomme er at fjerne sin angst, og for øvrigt leve som man plejer, og passe sit arbejde. Den dag kommer vel engang, hvor lægekunsten får bugt med *Yellow Jack* og cholera asiatica⁹⁾. . . God nat, mine herrer!« Og dermed forlod han selskabet.

Man hørte andre historier om den gule feber i de dage, men blandt de mange var der imidlertid én, der gjorde et dybt indtryk på mig – og jeg kan fuldstændig stå inde for sandfærdigheden i beretningen, som jeg fik at høre, da feberen havde hærget i et par uger. Man havde selvfølgelig vænnet sig lidt mere til epidemien, men var aldrig helt godt til mode ved at være i dens umiddelbare nærhed. Historien lyder således:

Staten Indiana havde under den mexicanske krig opfordret frivillige til at stille sig under den amerikanske fane. Edwin Derby var en ung gut, der som en af de første skrev sig på listen over mænd, der meldte sig i fædrelandets tjeneste. Han var en modig og rask ung fyr. En ægte patriot og begavet med en voksen mands ædle følelser, selv om han var ganske ung. Hans gamle far gav sit samtykke og glædede sig hemmeligt over sønnens patriotisme, men som man så ofte ser det, så delte moderen ikke sin mands begejstring. Hun så på sønnen som sin alderdoms støtte, og en indre stemme tilhviskede hende, at han aldrig ville vende tilbage.

Hun modsatte sig dog ikke hans beslutning. Men hvor tung og sørgelig hun følte afskeden, forrådte tårerne, som løb ned ad hendes kinder, da hun omfavnede og velsignede sønnen.

Den unge Derby nåede ikke længere end til Matamos, hvor han blev angrebet af en heftig sygdom. Han var ude af stand til at rejse videre med sit kompagni og blev indlagt på et hospital. Hans soldaterkammerater marcherede videre, men hans kaptajn havde underrettet faderen om sønnens sygdom med den klare betoning, at der ikke var nogen fare for sønnens liv. Lægen havde forsikret, at den unge mand ville blive fuldstændig helbredt. Alligevel spredte dette brev en dyb sorg i den unge soldats hjem, og hans forældre forestillede sig naturligvis det værste. . . Da den første sorg var overstået, besluttede den gamle Derby sig til at rejse til sin søn. Han kunne ikke udholde den tanke, at hans søn lå syg i et fremmed land, og faderen frygtede også, at hans søn måske af fremmede hænder ville være ned-sænket i en grav, inden han nåede frem.

Den gamle Derby hastede ufortrødent af sted, indtil han nåede New Orleans. Her ramte den gule feber ham. Han blev bragt til Charity Hospital fra det kosthus, hvor han boede. Han var stærkt angrebet og helt fra forstanden. På hospitalet gjorde man alt for ham. De barmhjertige søstre plejede ham, som kun *de* kunne gøre det. . . Lidt efter lidt vendte hans fornuft tilbage, og han blev bedre dag for dag.

Da han havde været ni dage på hospitalet, bar man en aften en ung mand ind i den seng, der stod lige over

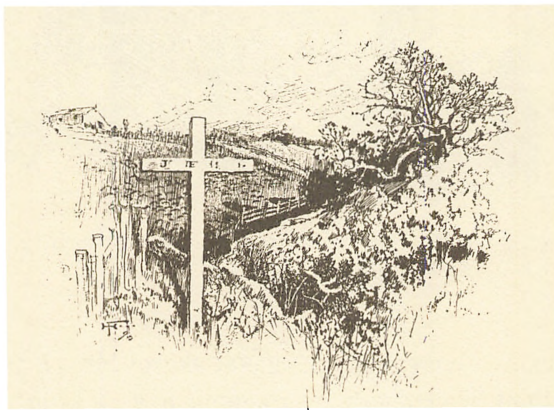
»Alligevel spredte dette brev en dyb sorg... og hans forældre forestillede sig det værste...«

for hans. . . Den gamle kastede et skarpt blik på den nye patient. En kuldegysen gik gennem hans krop, og rystende sprang han ud af sin seng. Han gik over til den nysankomne og afrev den papirlap, som en af lægerne netop havde fæstnet til sengens forhæng. Han åbnede den med skælvende hænder og læste: *Edwin Derby, Indiana*. »Min søn!« råbte han og faldt omkuld – det var de sidste ord, der kom over hans læber. . .

Den unge Derby havde på grund af sin sygdom fået fri fra regimentet. På sin tilbagerejse til Indiana var han i New Orleans blevet angrebet af feberen og indlagt på samme hospital og i samme rum som faderen.

Sønnen havde også genkendt faderen, og det var for meget for hans i forvejen vakkende helbredstilstand.

Endnu før Katedralkirkens klokke hin aften havde kaldt de troende til gudstjeneste, var sønnen forenet med sin far. Nu hviler de i den samme grav – ikke i deres fødesteds jord, men der, hvor cypressen bøjer sin duftende krone, og sydens aftenvind hvisper et stille rekviem over de fremmedes grave.

Nu har jeg vist dvælet længe nok ved denne frygtelige pest, som i større eller mindre udstrækning hænger staterne og byerne i syden – og navnlig New Orleans. Feberer var slem det år, men jeg undgik den, og tilbragte det meste af min tid i Halvmånebyen med at se mig omkring og deltage i de fornøjelser, der trods feberer alligevel bød sig til hver dag. (1853 har feberer raset i endnu højere grad i denne by. Og det tog lang tid, ligesom den opstod usædvanligt tidligt. Den 8. august døde 204 personer. På én uge blev 1000 mennesker ofre for feberer).

Og nu skal vi besøge negrenes »Tivoli«, den såkaldte »Congo Green«.

Det er en stor plads eller *square* i en af byens udkanter i nærheden af »the Basin«. Området er udelukkende bestemt som fornøjelsessted for New Orleans afrikanske befolkning. Det hele er indhegnet af et smukt, stærkt jernstakit, og i hvert af de fire hjørner er en port af samme metal. Der er mange smukke træer på plænen, men de er plantet uregelmæssigt og får snarere stedet til at ligne en skov end en park. Endnu inden klokken er ni om søndagen vil man finde mange sorte forsamlede på stedet. Det er sjældent, at man ser mulatter eller kvadroner i Congo Green, for som i næsten alle andre byer i slavestaterne finder man også blandt den farvede befolkning i New Orleans en vis klassedeling eller rangorden, som overholdes meget strengt. Den er så etikettepræget, som om den havde sit udspring fra det spanske hof eller et andet kongehus. En helt ibenholt sort neger ses ned på af en kammerat med en lysere hudfarve, sidstnævnte vederfares samme skæbne af mulatten, som igen må se sig tilsidesat af terzeronen¹⁰⁾ og kvadronen. Sidstnævnte kan man ofte næppe skelne fra en hvid. I Washington tjente en gammel, grim negerinde hos en familie, i hvis hus jeg boede et stykke tid. Hun havde tidligere været slavinde, men var nu frigivet. Hun var ikke så lidt stolt af, at hendes børn var mulatter. »I hate the niggers!« sagde hun og tilføjede med stolthed: »Alle mine børn« – og jeg tror, hun havde elleve – »har haft hvide fædre!«

På grund af ovennævnte kasteforskel har de farvede

»Congo Green er udelukkende de kulsorte negre og negerinders samlingsplads.« (A.R. Waud).

i New Orleans deres forskellige forlystelsessteder, og det er et besøg værd at overvære de såkaldte »kvadron-baller«, som jeg senere skal vende tilbage til.

Men Congo Green er udelukkende de kulsorte negre og negerinders samlingsplads om søndagen. De eneste

tilskuere er hvide, hvilket også er tilfældet i mulat-
ternes og kvadronernes dansehuse. De hvide besøger disse steder af nysgerrighed, men der er også en del unge og gamle vellystninge, der lusker omkring for at finde en eller anden kvinde, som de kan give sig i lag med. Men disse kvinder forstår sig på at tømme lommerne på deres hvide elskere, og er som regel altid trofaste mod deres egne racefæller.

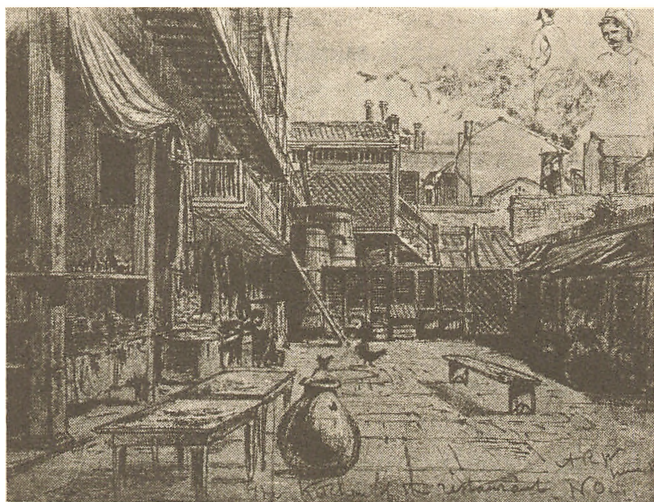
Selv om det var tidligt på dagen var der som sagt flere hundrede negre forsamlede, mænd, kvinder og børn. Denne søndag havde man valgt en kæmpe af en neger til præsident. Han var højere, grimmere og styggere end nogle af de andre. Han blev kaldt Congo-Kongen, *King of Congo*. I stedet for en krone bar han på hovedet en stor pyramide af malede papkasser. De var syet oven på hinanden, hvilket fik ham til at se endnu højere ud, end han var. Denne herlige »monark« samt fem af hans undersætter var iført så groteske kostumer, at det er ganske ubeskriveligt, men man lo højt, når man så dem sammen. Her løb en omkring med hestehove fra top til tå. En anden havde fået fat i et par store bøffelhorn, som han løb rundt og stangede »damerne« med uden tanke for, hvor han ramte dem. En tredje var forsynet med et par store vinger og gik frem og tilbage og galede i højen sky, snart som en hane, snart som en kalkun. En fjerde spankulerede op og ned ad gangene med en prægtig påfuglevifte bundet bag på sin hvide frakke. En femte så ud som en brasiliansk abe og løb omkring med en lang forgyldt hale. En ting havde de imidlertid alle tilfælles og i

overflod: En bunke små bjælder, der var syet fast i deres klædedragter og som ringede og klemtede uophørligt under deres livlige bevægelser. Og hvilken dans, disse mennesker præsterede!

De fløj omkring, som om de var besatte, mens de udstødte frygtelige skrig. Jeg overdriver ikke, når jeg påstår, at de kunne efterabe næsten alle dyrestemmer. De galede, gøede, mjavede, vrinskede, brølede, tudede og hylede, og midt i denne øresønderrivende koncert hørte man bestandig de små bjælder sammen med falsklydende violiner, skrattende fløjter, buldrende trommer og skingrende trompeter. To grinende negre trakterede en banjo og en piccolofløjte på den mest disharmoniske måde, og mellem 20 og 30 halv voksne unge drenge og piger dundrede af alle kræfter løs på nogle gamle kobber- og messingkedler, defekte klokker og tomme tjæretønder. . .

Jo mere spektakel desto bedre. De faldt ikke så let ud af takten, men valsede, agerede og dansede polka, så det var en lyst. . . Det var i højeste grad den dyriske lidenskabs fest, der foregik med en entusiasme og efter et instinkt, som kun en neger kan fatte. Alle øjne glødede af vild lyst – alle ansigtstræk var fortrukket i krampagtige smil. Og således fortsatte de til langt ud på aftenen.

Man gik sparsomt til vin og spiritus. Disse stimulanter var ikke nødvendige for at komme i gang. Dansen var tilstrækkelig. De glemte den foregående og den kommende uges hårde arbejde – de dansede i sandhed for deres fornøjelse, og hvor særpræget det end var,

Pittoresk stemningsbillede af en baggård til en restaurant i New Orleans. Den franske indflydelse er åbenbar. (A.R. Waud).

så ville det være synd at misunde dem denne kortvarige, ja man kunne sige eneste, glæde.

For adskillige år siden fandt der en begivenhed sted på Congo Green, som en ven, der selv var øjenvidne har fortalt mig. Den fortjener at blive genfortalt:

En gammel pukkelrygget spanier boede i nærheden af det såkaldte Basin, hvor Mississippifloden ruller sine gule bølger mod et kunstigt opført dige. Her havde han bygget sin *shop*, sin butik, hvor han solgte alle mulige varer. Han var, hvad man på godt gammel dansk kalder en »pantejøde«. Han havde offentlighedens tillid til at låne penge ud mod håndpant, og tog som

næsten alle andre i sydstaterne 18 procent af hver dollar. (I New York må de såkaldte *licensed pawnbrokers* ikke tage mere end 12 procent. Deres firma er let at kende på de tre forgyldte kugler, der hænger på en jernstang uden for døren. I staten Massachusetts er pantelåneri helt forbudt). Det blev fortalt, at man ville have svært ved at finde et grimmere og mere modbydeligt menneske end denne spanier.

Hvad hans ydre angik, så passede det fuldkommen til hans virksomhed som »flåer«, og hans indre var helt i overensstemmelse med hans personlighed. Man påstod, at han var stenrig, og at de tunge jernkister, som stod i hans allerhelligste rum var fyldt med klingende mønt og juveler til en formue. Men han var ikke alene ågerkarl med penge, men også med menneskekød. Da han var mistænksom mod alle, især mænd, havde han en gang købt sig en lille pige på seks år. Hun var født af en kvadron og var næsten helt hvid i huden. Spanieren opdragede hende på sin egen måde. Hun frygtede ham som sin herre, men havde vænnet sig til hans selskab og var ikke mere ulykkelig over forholdet, end børn på hendes alder plejede at være det.

Efterhånden som hun voksede op og blev smukkere dag for dag, så begyndte den gamle ågerkarl at fundere på, om han ikke kunne få økonomisk fordel af hende på en eller anden måde.

Han fik en neger til at lære hende at spille på banjo og bruge en tamburin. Den gamle havde let ved at få hende til at øve sig flittigt, da hendes stemme var blød og bøjelig og hun, som alle sine racefæller, var glad for

musik. Hun lærte også at danse, og i sit stille sind følte hun, at hun aldrig havde haft det så godt som nu. Hendes påklædning, som tidligere havde været simpel og slidt, blev nu genstand for den gamles opmærksomhed, og noget gammelt silkestof, som i lang tid havde ligget under lås og lukke, kom for dagens lys. Det blev syet til tøj til Bella, som var hendes navn. . .

Der gik således et halvt år, og nu satte den gamle sin plan i værk. Mod sædvane lukkede han en aften sin butik usædvanligt tidligt. Han tog lænkerne af de store Newfoundlandshunde, som stod bundet i gården, og slap dem ind i det »allerhelligste«, så de i hans fravær kunne våge over den formue, som gemte sig i de tunge jernkister under de brandsikre låg.

Så befalede han Bella at klæde sig i sin bedste stads, tage banjoen og tamburinen og følge med ham.

Nu besøgte de nogle af de såkaldt »farvede« dansehuse i byen, og her måtte Bella synge, spille og danse for gæsterne. Senere skulle hun gå omkring med en lille blikbøsse og indsamle de bidrag og gaver, som i rigt mål blev skænket hende som tak for hendes sang og dans – og hendes skønhed. Og hun var i sandhed en smuk kvinde. Det var et vrængbillede at se denne unge, blomstrende og livsglade skabning følges med den gamle, afskrækkende, pukkelryggede ågerkarl. Og han vågede over hende med et falkeblik. Hun måtte ikke et eneste øjeblik indlede en samtale med mændene i disse dansehuse, uanset om gæsterne var hvide eller sorte.

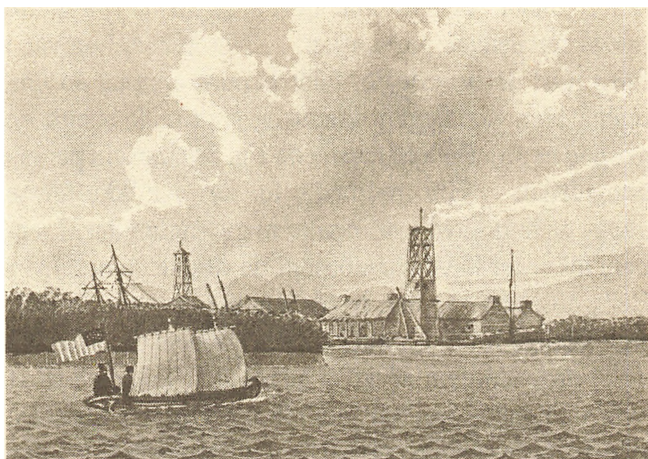
I næsten tre år måtte Bella synge og danse for et ik-

ke ligefrem udsøgt publikum. Hun var kendt over hele New Orleans under navnet *la cantatrice*, sangerinden. Lige så afholdt *hun* var, lige så afskyet og foragtet var den gamle, gråhårede vanskabning, som altid ledsagede hende. Flere havde forsøgt at løskøbe hende fra ågerkarlen for store summer. Men han smilede blot og plirede ondskabsfuldt med sine små, grå øjne. Nej, Bella var ikke til salg, om det så var for millioner. *Hun var hans ejendom.*

For at kunne afslutte fortællingen om dette par må vi vende tilbage til Congo Green på netop sådan en søndagmorgen, hvor der herskede det samme spektakel, som jeg har beskrevet tidligere. Det var forår. Mississippifloden svulmede i al sin kraft. Dens gule bølger havde allerede oversvømmet store områder nord for New Orleans. Diget var gennembrudt flere steder langs floden og havde forårsaget store ødelæggelser. Denne morgen var floden steget faretruende i nærheden af The Basin, men ikke desto mindre lukkede den gamle spanier sine hunde ind i butikken og beordrede Bella at følge med til Congo Green. Og snart stod de begge midt i menneskemylderet.

Men næppe var Bella trådt ind på plænen, før al lystighed ophørte. Selv børnene kastede deres trommestikker og løb ind blandt de voksne, og nu hørte man fra hundrede munde råbene: »*La cantatrice!*« . . . Sangerinden! . . . Den smukke Bella!»

Og hun stillede sig blandt negrene og sang først en munter vise, dernæst en krigssang og til sidst en af de

Mississippifloden i 1819. En akvarel af den engelske arkitekt og kunstner, Ben Henry Latrobe, der rejste til Amerika i 1796.

vemodige romancer, som snarere hører hjemme i bjergområderne højt mod nord end nede under de næsten tropiske himmelstrøg. Både negrene og de få hvide tilskuere lyttede med henrykkelse til den friske, klare stemme, der kun manglede lidt skoling og musikalsk uddannelse for at kunne kaldes fuldkommen . . . Og da hun havde endt sin sang, tog hun kastagnetterne frem. I en gratiøs *cachucha*¹¹⁾ dansede hun let og yndefuldt hen over græsplænen, mens tilskuerne jubledede entusiastisk . . .

Men efter dansen ventede den hårdeste opgave hende. Den gamle vanskabning gav hende nu blikbøssen i hånden. Hun måtte gå omkring blandt folk og indsam-

le de kobber- og sølvskillinger, som tilskuerne undte hende for hendes præstation. . . Netop som hun var i færd med dette arbejde, faldt hendes øjne på en ung mand. Han var elegant klædt og stod midt blandt en gruppe negre. Da hun nærmede sig, tog han sin pengepung frem. . . Hun rødmede, for det var ikke første gang, at hun havde set denne unge englænder. Igenem måneder havde han besøgt de simple steder, hvor Bella optrådte, og han havde for længe siden forrådt sine følelser for den smukke Bella gennem de blikke og de få ord, som han af og til havde haft lejlighed til at hviske i hendes øre, når hun gik omkring med bøssen. . . Hendes herre havde nok haft sin mistanke til den unge englænder, men da han altid lagde rigeligt i bøssen, lod den gamle sig aldrig mærke med noget over for Bella. Også denne morgen gav den unge mand den dybt rød-mende Bella en guldmønt og tilhviskede hende: »Jeg må mødes med dig endnu i aften, selv om så hundreder af pukkelryggede holder vagt over dig!« Men Bella løf-tede ikke blikket. Hun vendte tilbage til sin herre, der sad i skyggen af et stort magnolietræ.

Men næppe havde hun givet ham bøssen, før en fryg-telig skrigen hørttes fra den anden ende af plænen. Hundreder af mennesker kom løbende i panik. De råb-te i munden på hinanden: »*The crevasse*, digebrud! . . . diget er gennembrudt ved bassinet! Vi drukner! Vi drukner!«

Og floden fulgte dem i hælene, gul, mudret og stin-kende. . . Snart stod hele Congo Green under vand, men dog ikke særlig dybt. . . Alle flygtede. . . Den

A.R. Wauds skitse af et indvandrerskib, der venter på at blive »sluset« ind i den amerikanske regerings karantænestation.

gamle pukkelryggede ågerkarl ilede af sted – hurtigere end alle andre. . . Hans guld – hans eneste gud på denne jord var i fare, og han glemte helt sin slavinde. Men hun flygtede også, i selskab med den unge englænder, der i den almindelige forvirring havde grebet hendes hånd. Hastigt ilede han bort fra stedet med den lidet modstræbende unge pige, der ikke lagde mærke til, at deres kurs var en ganske anden retning end mod hendes hjem.

Der er ingen, der ved, hvor englænderen bragte Bella hen. Men kort tid efter kunne man læse i aviserne, at den rige baronet Sir William Turnbull, som et par år havde rejst rundt i Amerika, var afsejlet til Liverpool med passagerbåden »Benjamin Franklin«. Hans rejseledsager var Lady Arabella Turnbull, og

denne dame var ingen anden end den Bella, som havde danset og sunget for negrene på Congo Green og mange andre steder – *la cantatrice*, den smukke kvadronerinde!

Der var mange kommentarer til avisernes historie om dette giftermål, og de var ikke just smigrende! De hvide damer og mange »gentlemen« af samme hudfarve rynkede på næsen og gjorde slemme grimasser, da de erfarede, at den rige engelske adelsmand havde nedladt sig til at gifte sig med en kvinde, i hvis årer der flød et par dråber blod af en foragtet kastes. Men selv om deres antal ikke var stort, så var der alligevel nogle fornuftige mennesker, der mente, at det var englænderens private sag. Og det var også min mening. . .

Jeg har senere hørt, at Lady Arabella lever i Skotland på et af de godser, som hendes afdøde mand efterlod hende. Man ved, at hun er en lykkelig mor til fire håbefulde børn, og at hun altid har opført sig som en mønsterhustru. Men mon ikke hendes tanker ofte går tilbage til den by, hvor hun måtte synge og danse for at fylde sin pukkelryggede herres pengepung?

Dagen efter digebruddet fandt man den gamle mand druknet i sit hus. Hans hænder havde krampagtigt holdt fast omkring det store bundt nøgler til hans jordiske skatte, som fjerne slægtninge nu skulle nyde godt af.

Netop på dette sted i min beretning vil jeg gerne fortælle en lille historie, som ligeledes handler om en hvid mands ægteskab med en såkaldt *coloured*, farvet kvin-

de. Jeg har fået fortalt denne historie af en missionær Thomason, der i nordstaterne ofte holdt foredrag om slaveriet i sydstaterne.

En ung og meget dygtig læge fra Massachusetts var på en rundrejse i sydstaterne. Han boede et stykke tid i en af staten Mississippis byer. Han hed Wallis og boede i et kosthus, der blev bestyret af en smuk, ung kvinde, som doktoren snart blev dødeligt forelsket i. Skønt den unge dames teint just ikke var blændende hvid, så friede doktoren alligevel til hende, og han elskede hende virkelig højt og havde ingen racefordomme. Brylluppet fandt sted i al stilhed, og et par dage senere rejste det unge par til Washington, hvor doktoren regnede med at bo og praktisere.

Efter en kort tid med en lidt stille og tilbagetrukket tilværelse, bankede en herre en tidlig morgen på deres dør. Han så ud til at være en gentleman. Han blev budt ind i doktor Wallis' studerekammer, og da han havde præsenteret sig, spurgte han temmelig indiskret:

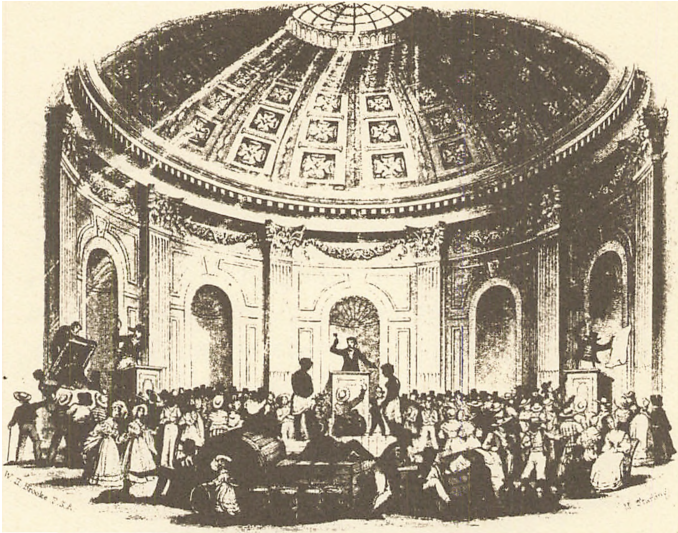
»Min herre! Har De ikke bragt et fruentimmer med Dem fra syden?«

Doktoren svarede koldt og halvfornærmet: »Jeg forstår ikke, hvad De mener!«

»Jamen, havde De da ikke Deres kone med fra Mississippi?« spurgte den fremmede.

»Jeg tror, hun er født i den stat,« svarede lægen.

»Godt min herre. Hende, som De kalder Deres kone, er min slavinde, og hvis De ikke øjeblikkelig betaler mig 900 dollars, så lader jeg hende avertere i aviserne i morgen som bortløben slavinde.«

*Første... anden... tredje... solgt til den herre!
Slaveauktion i New Orleans.*

»Deres slavinde!« udbrød doktoren. »Det er umuligt!«

»Enten De tror mig eller ikke,« sagde den fremmede, »så må De finde Dem i at udlevere hende eller betale. Hvis pengene ikke bliver sendt til mit hotel inden 24 timer, så vil De se mrs. Wallis' navn i aviserne som en bortløbet slavinde.«

Og med disse ord forlod han huset.

Så snart han var gået, gik doktoren ind til sin elskede hustru og sagde:

»Kære Helena, var du slavinde, da vi giftede os?«

»Ja. . . det var jeg!« tilstod den unge kvinde med tårerfyldte øjne.

»Hvorfor fortalte du mig det ikke før brylluppet?«

»Det turde jeg ikke. . . jeg vovede ikke at tro, at du ville binde dit liv til en slavinde!«

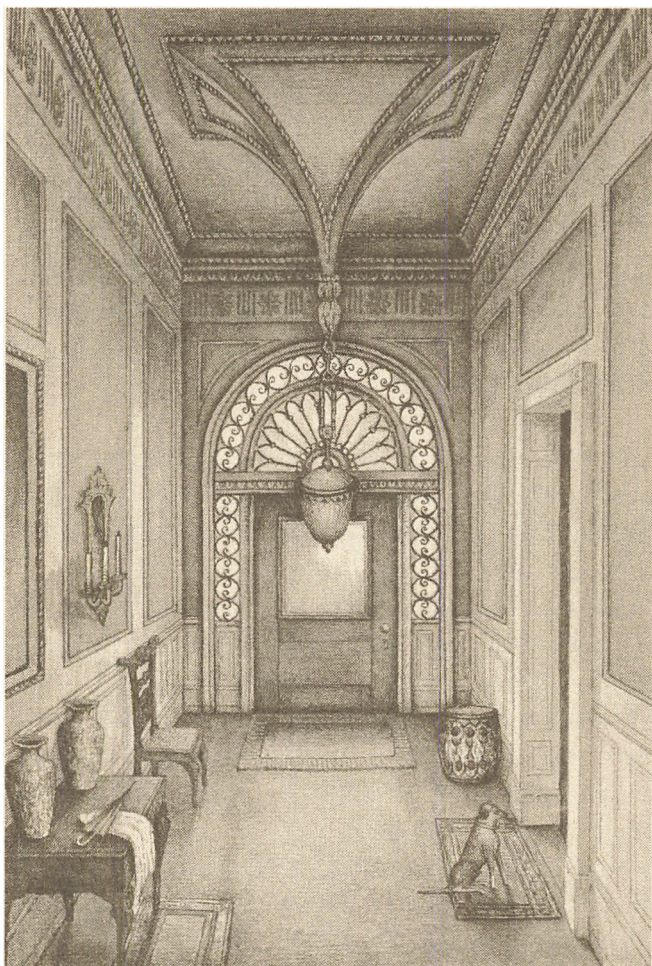
»Godt, min kære. Så betaler jeg de 900 dollars – det er ikke for meget for en hustru som dig,« svarede doktoren smilende og kyssede hendes blussende kind.

Men før han forlod hende, spurgte han om navnet på hendes tidligere herre og beskrev manden, der nylig var gået bort. . . »Ja, det er ham,« udbrød hun i dybeste sindsoprør. »Det er ham. . . han er ikke blot min herre – han er min far!«

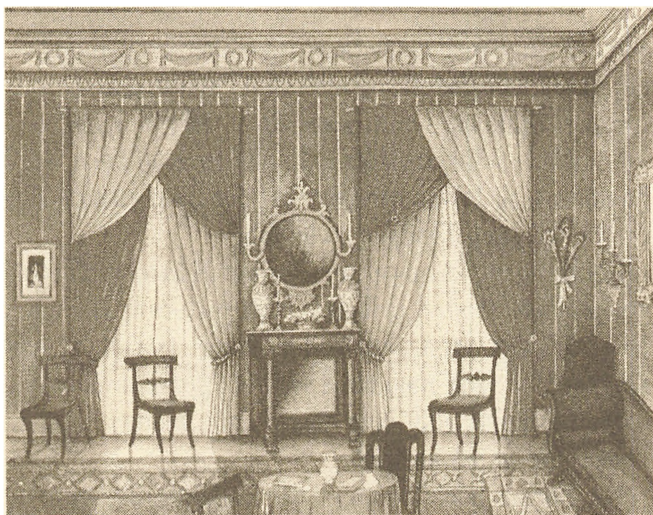
I en af de største gader i New Orleans ligger en ret stor ejendom. Huset har et mørkt og trist udseende på grund af de nedrullede, grønne jalousier. Men det er kun dets ydre, der har denne dystre stemning.

Lad os gå indenfor. Først må vi op ad en temmelig høj marmortrappe. På en sølvplade på døren er navnet *Parker* indgraveret med en bugtet skrift. Vi trækker i klokkestrengen, og døren bliver åbnet af en smilende sort tjener i et strålende *livré*, tjenerdragt. Han buk-ker ærbødigt og siger: »*Upstairs, gentlemen!*« – »Op ad trappen, mine herrer!«

Og vi bevæger os op ad den tæppebelagte rosentræs-trappe og bliver næsten blændet af lyset fra de flerarmede gaslysestager. Snart står vi på første etage. En tjener, iført samme dragt som negeren, der lukkede os ind, åbner en dør. Vi træder ind i et ret stort rum, der er meget elegant møbleret. Et brysselertæppe dækker gulvet, og på væggene hænger værdifulde malerier og

*»I en af de største gader i New Orleans ligger
en ret stor ejendom. Huset har et mørkt og trist udseende.
Men det er kun dets ydre, der har denne dystre stemning...
lad os gå indenfor...«*

»Vi træder ind i et ret stort rum, der er elegant møbleret.«

kostbare kobberstik. Rummet er stærkt oplyst og forgylder indboet. Der hænger store spejle fra gulv til loft, og i et hjørne står en buffet med likører og vine. Der er flere mænd forsamlede. Vi bliver præsenteret for den ene efter den anden, og hvis man ikke vidste bedre, kunne man tro, at man var i et overmåde pænt selskab.

Tjenerne byder cigarer omkring, og man anmodes om at drikke et glas vin med de forskellige »gentlemen«, som man er blevet præsenteret for.

En halv time senere åbnes to store fløjdøre. En høj, midaldrende mand træder frem fra det tilstødende rum. Han er klædt efter den sidste parisermode. En

stor diamantnål pryder hans bryst, og på hans fingre funkler ringe med ædelstene. Hele hans krop er ombølgget af en moskusduft, og man skal have stærke nerver for at befinde sig i hans nærhed. . . Han bukker belevent til alle sider, trykker gamle venner og bekendte i hænderne og bliver præsenteret for de personer, der for første gang besøger hans bolig.

Denne »gentleman« er mr. Parker. Han ejer det største *gambling house*, spillehus eller rettere spillebule, i New Orleans. Han undskylder mange gange, at han kommer for sent, men hans venner »general« Boyd og »oberst« Smith ville ikke slippe ham, mens de havde været ude på en køretur.

Mr. Parker beretter nu et par interessante begivenheder fra sin køretur. Så drikker han et glas cognac med bitter med en af sine nærmeste venner. . . Men vennen kunne have fortalt den uindviede, at mr. Parker for en halv time siden er stået op af sin seng, og at den snaps han nu tyller i sig er hans morgendram, selv om klokken er otte om aftenen. . .

Nu begynder en livlig snak. Der er mange besøg til buffeten, og efterhånden er der forsamlet mellem 30 og 40 personer.

Og så spørger mr. Parker: »Gentlemen, do you wish some fun?« hvilket på dansk omtrent betyder: »Mine herrer, skal vi more os lidt!«. . . Han får ikke noget svar, men den, der tier samtykker jo, og mr. Parker giver sine slaver ordre til at åbne dørene til de tilstødende sale og kabinetter. Et langt stærkere lys, end vi tidligere har befundet os i, strømmer os nu i møde, og

selskabet træder ind i den store spillesal. Både dette rum og de otte tilstødende kabinetter er uden vinduer, men det opvejes af de blafrende gasflammer, som bliver dæmpet med smuktformede, matslebne glaskupler, når spillet skal begynde.

Så stopper pludselig al konversation. Der bliver stille, og det føles, som om man er trådt ind i en kirke for at overvære en gudstjeneste – og dette er også en slags tempel. Men det er en falsk guddom, man tilbeder, og det er en hjerteløs røst, der snart forkynder, hvem fru Fortuna tilsmiler eller er ugunstig. Det sædvanlige grønne tæppe, som man ser i andre spillehuse ligger ikke på det store bord, der står midt på gulvet. Dette er betrukket med himmelblåt kashmirklæde. Rundt om bordet står høje lænestole beklædt med fløjl. Bankøren sidder midt for bordet med to croupierer ved sin side. Med lange stokke, der er forsynet med skuffer af elfenben, skraber de pengene til sig. Man spiller kun med sølv og guld, og hvis man ikke har disse to ædle metaller, så kan man, førend man gør sine indsatser, veksle sine sedler hos bankøren. Men han tager kun imod sedler, der er udstedt af bankerne i New Orleans.

Ved det store bord bliver der kun spillet farao¹²⁾. Der er fire rouletter i salens hjørner, men de har ringe

Ill. s. 78-79: »Man regner med, at der findes flere hundrede spillehuse i denne by – lige fra mr. Parkers, hvor den mindste indsats er en dollar, og ned til negerbulerne, hvor man kan fornøje sig for fem-cent.«

søgning – man foretrækker farao. Hvis man da ikke har et par venner med sig og går ind i et kabinet og spiller, hvad man ønsker bag lukkede døre. Det koster fem dollars per mand for tre timer, men så får man også lunch, middag og vin.

Men nu er spillet i gang. Mr. Parker har en stor kasse med kort foran sig. En lille sølvæske bruges til at lægge det spil i, hvorfra han trækker kortene, og når de er brugt én gang, så kastes de i en kurv, der står ved siden af ham.

I flere amerikanske spillehuse køber man *chips*, små jetoner af elfenben, der gælder for en vis sum og som er mærkede med forskellige tal. – Men denne spillemetode er afskaffet hos mr. Parker, fordi han en aften, hvor der var mange spillere, havde indkasseret *falske* chips til et beløb af cirka 300 dollars. Derfor er sølv og guld nu det eneste, der gælder ved hans spilleborde.

Alene i dette spillehus omsættes der for millioner hvert år. Mr. Parker har ikke nogen egentlig tilladelse til at holde et spillehus, men i sydstaterne ser man for det meste igennem fingrene med hasardspil. I nogle stater kan man købe sig en tilladelse til at drive spillehus, hvilket også tidligere har været tilfældet i New Orleans. Men i den senere tid har man ikke udstedt *licenses*, bevillinger, og derfor opretter alle, som har lyst til det nu uden videre spillehuse. Man regner med, at der findes flere hundrede spillehuse i denne by – lige fra mr. Parkers, hvor den mindste indsats er en dollar, og ned til negerbulerne, hvor man kan fornøje sig for en fem-cent.

Man har hørt og læst så mange frygtelige historier om mennesker, der har hengivet sig spillelidenskab. Alle vegne er det næsten det samme, man læser om: Denne lidenskab i spillehusene omkring det grønne bord med dets bunker af guld og sølv, dets huløjede bankører og dets blege croupierer. Og spillernes fordrejede ansigtstræk, blege og blussende kinder, dybe suk, rystende hænder og krampagtige bevægelser i forbindelse med tindrende øjne, dæmoniske smil og dyb, men tavs fortvivelse. Hvem har ikke hørt om al den ulykke, som spil har bragt over menneskeheden, om de ofre, der er faldet for den vægelsindede gudindes hemmelige luner – om den forbandelse, der klæber ved denne spillelidenskab og den foragt, hvormed man ser på disse spillere? Men denne foragt er ikke altid berettiget, for spil er ikke værre end så mange andre laster, når blot det ikke overdrives. Spil er en adspredelse, som man først kan fordømme, når det drives som en forretning, sådan som hos mr. Parker. Men hos mr. Parker ser man i faraospillet og ved rouletten ikke de fordrejede ansigtstræk og krampagtige bevægelser, som ellers skulle være et kendetegn for spillerne i spillehusene. Men det er måske fordi det er et amerikansk hus – og amerikanerne er nu engang forskellige i deres gøren og laden fra alle andre mennesker. Alligevel er næsten alle gæsterne fra syden, med hidsigt blod og mange penge på lommen, og det er en stor fornøjelse, at se disse mennesker spille, hvis jeg må udtrykke det sådan. Når en spiller længe har stået og fulgt kortgivningen og har fattet tiltro til et bestemt kort, så holder

han på det, så længe han har penge. Hvis kortet kommer ud, stikker han smilende gevinsten i lommen. Men hvis kortet ikke kommer ud, og han på den måde bliver »blanket af«, så smiler han også. Han klør sig bag øret og er tilsyneladende ganske upåvirket. Men mr. Parkers »forretninger« lykkes til fulde, som de næsten altid gør det, og han bliver mere og mere overdrevent venlig efterhånden som guld- og sølvdyngeerne vokser i hans kasse. Det er som om de livløse brillanter i hans skjortekrave og på hans fingre funkler og stråler endnu mere end hidtil, som om de også glæder sig over deres ejers held.

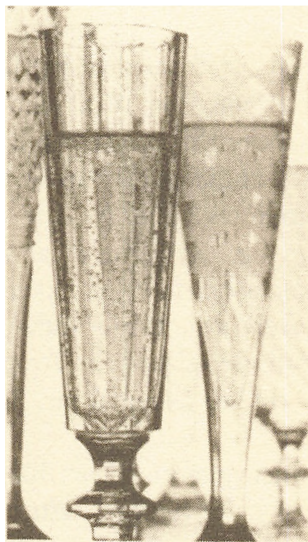
Min ledsager den aften var mr. Brady. Vi spillede begge, men da vi havde vundet en snes dollars, så »trak vi følehornene til os«, og resten af aftenen var vi kun tilskuere og tilhørere. Der var både unge og ældre mennesker ved spillebordene, og ved faraobordet så man de mest interessante scener. Store summer sattes ofte på ét kort, og man vandt eller tabte, som nu lykken var til. Jeg blev især tiltrukket af den tavshed, der herskede både under spillet og ved forberedelserne til den næste kortaftagning.

Den usædvanlige tavshed, der herskede blandt mr. Parkers spillere, var muligvis fremkaldt af de tilstedeværende herrers nervøse spænding, men for mig var det en ny fornemmelse, som jeg stille kunne tænke over.

Kort før vi skulle spise til aften kom seks unge mennesker ind i salen. I modsætning til det øvrige selskab var de meget højrøstede, men det var vinen, der forår-

sagede deres munterhed og snakkesalighed. Efter at have spillet et par gange farao, blev de lige så tavse som alle andre. . .

Ved midnatstid meddelte en af tjenerne mr. Parker, at aftensmaden var serveret, og med den venligste mine i verden indbød han nu os alle til *supper*, middag. Min ven og jeg gik sammen med de andre gæster ind i spisesalen. Den var lige så elegant møbleret som de øvrige rum. Der var dækket op på et bord med alle sydens delikatesser, og fem sorte tjenere stod parat til at opvarte mr. Parkers »gæster«.

Snart sprudlede champagnen i de store krystalpokaler og løsne de forsamlings tungebånd. Man skålede

med hinanden, som om alle var gode gamle venner og bekendte. Man kunne ikke tænke sig en mere fortræffelig vært end mr. Parker. Fulgt af velvalgte ord udbragte han den ene skål efter den anden. . . Med taberne klinkede han og drak på bedre held *next time*, næste gang. Han skålede også med vinderne, og han lød virkelig, som om han glædede sig på deres vegne. . .

Man fortalte mange muntre historier ved bordet, men den mest morsomme var en, som værten selv berettede. Jeg nedskriver den her, delvis efter hukommelsen og delvis ved hjælp af mine dagbogsoptegnelser, som jeg skrev, da jeg kom hjem samme nat.

Men da der i historien forekommer udtrykket »sloped for Texas«, vil jeg først forklare denne sætning nærmere. Før Texas blev forenet med Den nordamerikanske Union, var det almindeligt i De forenede Stater, at når en eller anden løb bort fra sin kone, fra sine kreditorer, eller fra et ansvar, som han ikke ville påtage sig, da flygtede han almindeligvis til Texas. Her kunne han føle sig i sikkerhed for sine forfølgere og for lovens arm. Derfor sagde man om en sådan person, at han var »sloped for Texas« - »stukket af til Texas«.

Og her følger så mr. Parkers fortælling:

»Indbyggerne i byen Rackinfack i staten Arkansas,« begyndte vor vært, efter at have tømt et stort, skummende glas vin, »roser sig af, at de er født med en hud, der er lige så tyk som en krokodilles, og at de har bjørnekræfter. De arbejder hårdt og spiller meget. Spil er deres største adspredelse, og spillehusene i den vestli-

»Indbyggerne i Arkansas roser sig af, at de er født med krokodillehud, og at de har bjørnekræfter.«

ge del af Arkansas er berygtet for blodige voldsomheder. De har i det hele taget et dårligt renommé.

Efter at have spillet et parti domino med en ven, be-

fandt jeg mig en mørk efterårsaften i et afsidesliggende gæsteværelse på et hotel i udkanten af øvennævnte by. Hotellet lå nær ved den vej, der fører sydpå mod Texas. Man havde spist og drukket rigeligt, og mange af de tilstedeværende sad og døsede i rummets hjørner. Det så ikke ud til, at man havde lyst til at fordrive tiden på en 'behagelig' måde, og det varede længe, før et 'offer' bød sig til for tre drevne spillere. Jeg kendte dem og vidste, at de ikke ville sky noget middel for at snyde deres modspiller – og måske oven i købet bagefter skyde ham en kugle for panden, hvis han, efter at have tabt sine penge, vovede at tvivle på deres ærlighed.

'Offeret' viste sig at være en ung, fremmed mand, en af disse fyre, som man i Arkansas og andre steder i landet kalder *a greenhorn*, en grønskolling. Med andre ord en uerfaren person, der ikke kender noget til livet og dets smuds. Han havde levet i en eller anden fjern afkrog, hvor man ikke vidste bedre, end at et ord er et ord, og at ærlighed betaler sig.

Denne mand fik de tre spillere krogen i. De foreslog at spille poker, og han fortalte, at han havde spillet poker om småskillinger i sin hjemstavn. Jeg kan endnu tydeligt se hans smalle ansigt og denne store næse, der syntes at blive endnu længere efterhånden som han tabte sine penge. . .

Men pludselig var lykken med ham i et spil, og han vandt over 50 dollars. . . Vi andre gamle ræve vidste jo godt, at man blot lod ham vinde lidt, så man senere kunne plukke ham for meget mere. Og pludselig steg

modet hos ham. Han væddede højt med sine kort – og så vendte lykken, som den så ofte gør – grønskollingen tabte igen. Han blev irriteret og tog sin velstoppede tegnebog frem – til hemmelig glæde for de tre 'professionelle' – og den ene splinternye hundredollar-seddel efter den anden vandrede over til hans modspillere . . .

Da det var slut – og det tog ikke lang tid – havde han tabt alle sine penge, omkring 1000 dollars. Han havde kun en todollar-seddel tilbage . . . Den satte han også på spil, og den gik naturligvis samme vej som de andre sedler . . . Da han rejste sig fra bordet, bandede han, som jeg aldrig har hørt det før. Så gik han op og ned ad gulvet og tyggede på sin skrå og spyttede til alle sider.

Nu fik de tre spillere travlt med at sortere deres penge. Deres egne lagde de i en bunke på den ene side af bordet, og de sedler, som de havde vundet fra den fremmede, anbragte de i en anden bunke. Den fremmede stillede sig bag ved en af spillernes stole med det mest ubegribeligt fortvivlede ansigtsudtryk . . .

Pludselig siger den mest vindende af spillerne, mens han kigger nærmere på en af de nye sedler: 'Så sandt jeg lever, så tror jeg, at denne seddel er falsk!'

'Ja, gid det var så vel!' udbrød den fremmede og sukede dybt, hvilket beroligede spilleren, der fortsatte med at tælle pengene. Men da han kom til den sidste hundredollar-seddel, holdt han den op mod lyset og studerede den nøje. Og sagde: 'Man må riste mig over ilden, hvis disse sedler ikke er falske!'

'Det er de ikke!' råbte den unge fyr og tårerne stod

En falsk dollarseddel, som mange godtroende, ikke sprogkyndige indvandrere blev luret af. »Worthless Buck« (værdiløs dollar) står der-sågar på sedlen!

ham i øjnene. Men man skældte ham ud og kaldte ham en løgner og en kæltring. Det blev for meget for den fremmede, og han gav spilleren en så eftertrykkelig kindhest, at denne styrtede omkuld. Så væltede han bordet, så begge lysene gik ud, og i ét nu var han sprunget ud af vinduet, der befandt sig i stueetagen. Han ænsede næppe den kugle, der strejfede hans øre, da han flygtede. . . Alt dette hændte på et øjeblik. Man skyndte sig nu at få lysene tændt, og et par af de tilstedeværende sprang hen til døren for at forfølge den fremmede, men han havde været dem for snu. Mens han i sin påtagne fortvivlelse havde vandret op og ned ad gulvet, havde han låst døren og stukket nøglen i lommen. Da lysene var blevet tændt igen, ytrede den ilde behandlede spiller nok så glad, at han havde pengene i lommen, men at nogle sedler måske lå på gulvet. Men man ledte forgæves. 'Så meget desto bedre,' sagde han, 'så har jeg dem alle sammen i lommen.' Han

tog en bunke sedler frem . . . men det var alle de falske. De ægte, som lå på bordet, havde den fremmede taget med sig. . . Netop da man gjorde denne kedelige opdagelse, hørte man en hest galopere hen ad vej-

en . . . 'Sloped for Texas!' råbte vi med en mund, og selv spillerne, der var taget så grundigt ved næsen, måtte le som vi andre.«

»Men mine herrer,« tilføjede mr. Parker. »Jeg må nu fortælle Dem det værste i denne historie: Det var *min*

hest, som gavtyven tog med sig, da han stak af til Texas!«

Lidt senere rejste vi os fra det fortræffelige aftensbord. Vi tændte vore cigarer og slentrede ind i spillsalen for atter at udfordre fru Fortuna, for atter at fylde mr. Parkers jernkiste med mere guld og sølv . . .

Man skal imidlertid se Halvmånebyen i al dens pragt, med hele dens myldrende handel om vinteren – det vil sige i månederne november, december og januar – og da jeg på et senere tidspunkt fik lejlighed til at besøge byen på denne årstid, vil jeg her beskrive det farverige liv, der finder sted på det tidspunkt . . .

Når den »kølige sæson« nærmer sig, så vender indbyggerne tilbage i en lige så stor strøm, som da de forlod byen om sommeren. Samtidig kommer der utallige gæster fra de nordlige stater, dels for at handle, dels for fornøjelsernes og helbredets skyld. Hotellerne er overbelagte, og der er stærk søgning til koncerter, baller, teatre, italiensk opera, kunstberidere, og linedansere. Ja, man dyrker kunsten og fornøjelserne i alle mulige former.

Sydens befolkning lægger nu al deres livsglæde og munterhed for dagen. New Orleans' karneval kan måle sig med samme fester i Paris og Rom. Overalt myldrer det med mennesker – men ikke i kirkerne. Søndagen i Halvmånebyen er helt anderledes end i de øvrige hovedstæder i Unionen – på denne helligdag morer man sig, for om søndagen, ugens første dag, har teatrene og forlystelsesstederne den største søgning.

*John Smith (1580-1631), engelsk opdagelsesrejsende:
»Uden arbejde og anstrengelser lykkes intet i Amerika.«
(Bronze-statue af William Couper).*

Men tro nu ikke, at sydens beboer livligt *alene* hengiver sig til fornøjelserne. Han må arbejde hårdt for at

kunne tage del i alle livets glæder, som findes i så rigeligt et mål i De forenede Stater.

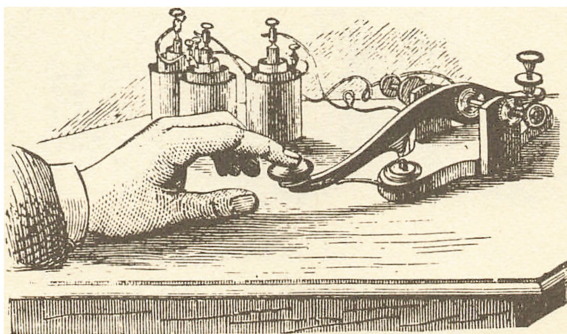
Og arbejde giver penge, der for en kort stund kan bruges i fornøjelsernes malstrøm, hvor man med god samvittighed kan søge rekreation og opløftelse, for så med dobbelt styrke at vende tilbage til den daglige dont. Sådan tænker en ægte amerikaner, og man må give ham ret, selv om man ikke altid har sympati for hans andre skikke, sædvaner og principper.

Allerede i 1609 sagde stifteren af den første koloni i Virginia, John Smith¹³⁾: »Uden arbejde og anstrengelser lykkes intet og erhverves intet i Amerika!« – og disse ord gælder stadig, først og fremmest i De forenede Stater, men også i resten af verden.

Vejret er dejligt frisk, omtrent som på en af vore egne tidlige forårsdage, og dog er det altså nu vintertid i Halvmånebyen. Lad os gå en tur gennem de lange gader, hvor alt er et livligt røre. Lad os besøge de mange butikker og pakhuse, hvor mennesker myldrer og varrelagrene bugner. Lad os gå gennem det franske kvarter. Her er en skrigen, en larm og en tummel, som om man stod midt i Paris. Bag de lange diske lyder den franske tunge livligt, de smukke brunetter forstår indsmigrende at handle med de rige plantageejere, der gerne vil have en »fransk« passiar, som de ofte betaler dyrt for. Men det finder de først ud af, når de kommer hjem til deres fruere med de varer, der er blevet dem prasket på. . .

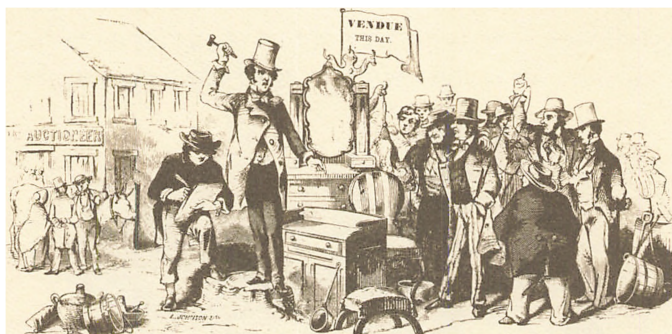
Lad os gå ind på børsen og på kaffehusene og lyt-

te til de sidste nyheder og heller ikke glemme at besøge posthuset, som dagen lang har en stadig strøm af besøgende, der spørger efter breve og afsender post. På

posthuset kan man også høre, om telegraphen har bragt nyt fra New York fra det sidst ankomne dampskib fra Europa; om bomulden skulle være steget et par cents per pund i Liverpool, eller om risen og tobakken står højere i kurs end tilfældet var med den sidste post. . .

Næste gade holder man auktioner – men pas på, hvad du køber! Ikke alt, som glimrer er guld. Det var derfor en god idé af New Orleans' borgmester, da han lod lejede folk gå rundt uden for de mest berygtede auktionshuse med store faner. Med kæmpestore bogstaver havde man på fanerne malet: »Stranger, beware of the mock auctions!« (Fremmede! Pas på de falske auktioner!). Borgmesteren kan ikke forbyde auktionerne, for ejerne er snu og forstår at give deres salg et tyndt lag af lovlighed, men borgmesteren har ret til at advare folk.

*»Næste gade holder man auktioner – men pas på, hvad du køber!
Ikke alt som glimrer er guld.«*

I en anden gade stødes øjet af en anden form for auktioner – salg af mennesker. Jeg har allerede skildret denne menneskehandel i Charleston, og vi går derfor tavse forbi stedet. Det samme gælder de store overdækkede torvepladser, der er endnu mere overfyldte, end da jeg sidst var der.

Nu standser vi ikke, før vi er nede ved Mississippiflodens dige. Her må vi se os omkring, for det er handels-hovedpunktet. Alt er i ustandselig bevægelse, og hvis man kun er en ørkesløs tilskuer, så bliver man helt forelegen, når man har stået her i nogen tid og set dette næsten ubeskrivelige liv. Vi står altså nu ved værfterne og landingspladserne i New Orleans!

Her skvulper den halvmåneformede Mississippiflod op mod det uhyre kostbart anlagte dige, der på den vestlige side strækker sig cirka 300 kilometer op i selve Louisiana. Vi står på diget og lader blikket flakke

uroligt fra den ene scene til den anden, men først ser vi dog på den skov af master, der gynger på den store flod. Ofte er der over tusinde fartøjer. Der ligger en masse strøm- og flodbåde, som er sejlet ned ad floden mange hundrede, ja tusinde kilometer oppe fra de forskellige stater med alle mulige produkter. Der er mindre fartøjer: Jagter, galeaser og skonnerter, og ved siden af hinanden i fire-fem rækker ligger Mississippidampskibene, ofte op mod hundrede i alt. Kæmpestore både, der er bygget til passager- og fragttransport – deres mål er pladser oppe langs floderne Mississippi, Ohio og Missouri. Når øjet har set sig mæt på disse svømmende paladser, så vandrer det til de utallige slupper, brigger og brigantiner. Disse fartøjer ligger nær ved den ydre havn og bruges til kystsejlads i den Mexicanske Havbugt og de vestindiske farvande.

Overalt ser vi de store tremastere og paketskibe, som krydser Atlanterhavet og Stillehavet, og hvoraf mange er på 2000 tons drægtighed. . . Og midt blandt alle disse fartøjer, midt i denne vrimmel af skibe, krydser et utal af små dampskibe, der enten er færger eller bugserbåde.

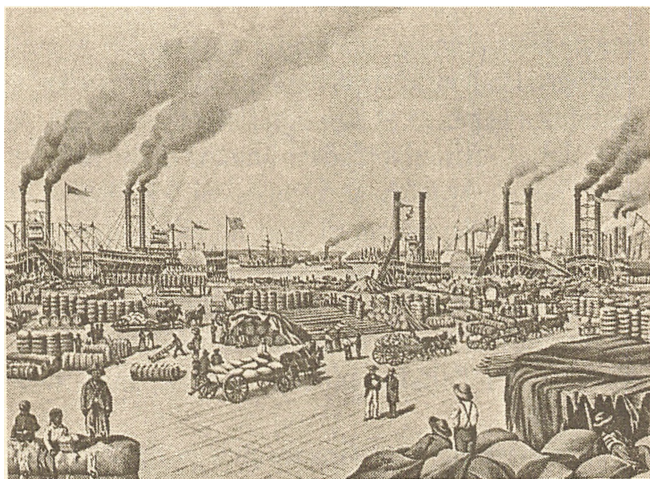
Lad os vandre langs med kajerne og betragte de rigdomme, som ligger oplagrede her. Disse varer transporteres fra og til de store pakhuse og magasiner, som er bygget i granit eller i jern og som ligger lige inden for diget. . . Inden vi går videre, kaster vi et blik ind ad døren i to store bygninger. Her presses bomulden sammen. Den ene af dem er den såkaldte »Lever-Cotton-Press«, som årligt presser 200.000 baller, så de

kun fylder det halve af, hvad de gjorde, da de kom fra plantagerne. Den anden bygning er »Orleans-Cotton-Presse«, som er opført af den tyske ingeniør Carl Zimpel. Hallen er cirka 200 meter lang og 100 meter bred. Bygningens opførelse kostede 750.000 dollars og den kan rumme 25.000 baller bomuld. . .

Herfra går vi igen ned på kajerne.

Her ligger store pyramider af bomuldsballer, og fade fulde af sukker og sirup, flæsk, kød, ris, tobak, mel og kaffe. Fra tidlig morgen til sen nat har man travlt med at ind- og udlaste disse varer. Blandt arbejderne ser man mænd af alle mulige hudfarver. Ingen anden by i De forenede Stater har en så broget befolkning, et så blandet sprog som New Orleans. Tyskere, franskmænd, amerikanere, englændere, irlændere, skotter, spaniere, portugisere og – negre i alle afskygninger, lige fra det mest sorte, afrikanske uldhoved til den lyse kvadron – alle arbejder de her!

Med lystige tilråb, plumpe vitser, og en banden på alle mulige sprog arbejder hele flokken, så sveden hagler ned over kinderne og de lette, hvide bomuldsklæder. . . Her er en evig uro, en stadig bevægelse, men alting går hurtigt og muntert fra hånden, og den amerikanske opfindsomhed bidrager ikke så lidt til, at det hele går så let. Der er mange opfindsomme, men enkle hjælpemidler, der kan bruges og sættes i gang af selv den dumme »nigger«, og som gør at stablingen, transporterne, ophejsningerne og af- og pålæsningerne foregår på en mageløs kort tid – »tid er penge!« siger amerikanerne.

»Lad os vandre langs med kajerne og betragte de rigdomme, som ligger oplagrede her... de store pakhuse og magasiner med tusinder og atter tusinder af bomulds-baller...«

Her vil jeg gerne indføje et par statistiske oplysninger om Halvmånebyen, som jeg har fra de bedste og pålideligste kilder.

New Orleans havde i 1810 en befolkning på 24.500 sjæle, hvoraf 8.000 var farvede. I 1830 var tallet 50.000, heraf 21.000 farvede. 1840 var det samlede indbyggertal 100.000, og i 1850 120.000 personer.

Befolkningstallet er vokset hastigt, selv om det ugunstige klima fra juni til oktober er farligt for nye indvandrere, uanset hvor de kommer fra. Ingen anden by har som New Orleans en så fordelagtig beliggenhed. Den er som en hel verdens kajplads, og den har

et stort og rigt opland med floder, som er sejlbare flere tusinde kilometer, og som bugter sig gennem de mest frugtbare landområder på Jorden. Mellemamerika og Vestindien ligger så at sige lige foran byens porte, og hvor vigtigt Mississippiflodens område er for New Orleans fremgår tydeligt af følgende tal. Værdien af de varer, der i 1850 ankom til byen ad Mississippifloden var næsten 100 millioner dollars. I 1844 var værdien kun 57 millioner dollars. I 1847 ankom til byen fra havet næsten 3.000 fartøjer, hvoraf cirka 100 var dampskibe, og fra Mississippifloden modtog man 4.000 dampbåde.

Selvfølgelig har New Orleans mange rivaler blandt andre store amerikanske kystbyer, der har kanaler og jernbaner. Men byen vil altid kunne beholde sin betydning og anseelse som den største handelsplads ved den Mexicanske Havbugt.

Man kommer hurtigt over på den anden side af floden med en dampfærge. Her ligger der flere små, men blomstrende byer. Der er Algiers og Lafayette, hvis grundlæggelse og eksistens navnlig skyldes flittige, tyske indvandrere. Der er byen Mac Donough med et stort, prægtigt indrettet marinehospital. Den sidste by har navn efter en mand, der døde for et par år siden, og som man anså for lidt af en særling – men rig. I 1806 kom John Mac Donough fra Baltimore til New Orleans. Han havde ved bissekræmmerhandel i Baltimore tjent nogle få hundrede dollars, som han ville spekulere med i sydstatene. Han ville navnlig opkøbe

**THE FINEST
FARMING
LANDS**

WHEAT CORN COTTON FRUITS & VEGETABLES

EQUAL TO ANY IN THE WORLD!!!
MAY BE PROCURED

At FROM \$8 to \$12 PER ACRE.

Near Markets, Schools, Railroads, Churches, and all the blessings of Civilization.
1,200,000 Acres, in Farms of 40, 80, 120, 160 Acres and upwards, in
ILLINOIS, the Garden State of America.

The Illinois Central Railroad Company offer, ON LONG CREDIT, the beautiful and fertile PRAIRIE LANDS lying along the whole line of their Railroad 1,700 MILES IN LENGTH, upon the most Favorable Terms, for enabling Farmers, Manufacturers, Mechanics, and Workmen to make for themselves and their families a competency, and a HOME they can call THEIR OWN, as will appear from the following statement:

Glørficeret salgsannonce for farmerland til indvandrerne. »Guld og grønne skove« for dem, der turde tage kampen op med vildmarken.

landområder, som han senere kunne sælge til emigranter og andre interesserede – og han havde et enestående held. Lykken var med ham i mange andre spekulationer, og på få år blev han en rig mand, der forøgede sin formue dag for dag. Han anlagde en by og gav den sit eget navn, Mac Donough. Selv boede han alene i et lille uanseligt hus i byen. Han var knap og gerrig mod sig selv. Han levede meget tarveligt og klædte sig simpelt, og skønt det kun ville koste ham en småskilling at tage færgen fra sit hus til New Orleans, så foretrak han at ro derover hver dag i sin egen båd. Jeg har selv

set den gamle, hvidhårede mand støde fra kajen i New Orleans og sejle over vandet i den skrøbelige jolle til Mac Donough.

Da han døde i 1851 viste hans testamente, at han ejede næsten 4/5 dele af al den uopdyrkede jord i staten Louisiana. Hans formue var på den nette »lille« sum af cirka *tyve* millioner dollars. . . Han havde ingen arvinger, og med undtagelse af et par legater til privatmenesker, så skænkede han hele sin formue til De forenede Stater – hans adopterede fædreland (man mener, han var født i Irland). Men han havde betinget sig, at pengene skulle bruges til at bygge folkeskoler i de af Unionens stater, hvor man trængte mest. Endvidere havde han testamenteret 10.000 dollars til den kendte og yndede franske forfatter i Paris, Léon Gozlan¹⁴). Mac Donough havde nemlig i »Le Courrier des Etats Unis« læst en roman i føljetonform af denne forfatter. Værket hed »Le Médecin du Pecq« – en ejendommelig roman, der på sin tid vakte stor opsigt på grund af sin dybe psykologiske indsigt. Den gamle må have syntes om værket. Og sidste år modtog Léon Gozlan af den amerikanske minister i Paris, mr. Rives, 10.000 dollars på en veksels, trukket på huset Albrecht & Comp.

Familierne i New Orleans er, som i hele syden, usædvanligt gæstfrie, og har man én gang besøgt en familie, kan man være sikker på altid at være velkommen. Selskabstonen har her et mere europæisk og fransk snit end i de østlige og nordlige byer. Der er ikke så meget hykleri, og der er mere hjertelighed. I religions-

*Dengang som nu havde New Orleans en blandet befolkning.
A.R. Waud har indfanget de mange særprægede fysiognomier.*

spørgsmål finder man en langt større tolerance end for eksempel i Boston og New York.

Om vinteren holder private mennesker ofte store

baller, middage og selskaber. Men også de mange offentlige forlystelser, for eksempel i karnevalstiden, besøges af de respektable familier i New Orleans – og de er ikke bange for at blande sig med deres medborgere. Det vidner den muntre og behagelige stemning om, hvilket man ikke så ofte ser i de nordlige stater. Og selv om formueforholdene er meget forskellige hos deltagerne i disse fester – og man finder mange slags mennesketyper – så morer man sig med hinanden, uanset om man ellers ikke plejer at omgås til daglig. Både i handlemåde og i tankegang adskiller folk i syden sig meget fra de øvrige amerikanere – de er langt mere frisindede. De har et lidt lettere sindelag, hvilket ikke kan være til skade, hvis det ikke går til yderligheder. Alle fremmede, der har besøgt New Orleans, vil nok skrive under på, at hvis det ikke var for moskitoerne, slaveriet og den gule feber, så kunne de ikke ønske sig et smukkere opholdssted og en bedre omgangskreds end netop i syden.

Jeg har mange venlige minder fra dette sted, og tænker i stille stunder ofte på de ikke så få venner, som jeg, den fremmede, fik under mine flygtige ophold i syden. Selv om mange tusinde kilometer skiller mig fra disse sydlige egne, så vender mine tanker ofte med glæde og en vis længsel tilbage til de mange brave og herlige mennesker.

Få dage før jeg første gang forlod New Orleans, stod jeg i en cigarbutik, som ejedes af en dansker, der kaldte sig Nelson, men som snarere er kendt af sine lands-

mænd under sit rigtige navn: Hvalsøe. Desuden var der en rig dansk møbelhandler til stede.

Pludselig gik døren op og en bleg, ung mand trådte ind med en stor kurv på armen. Han hilste venligt på os alle og åbnede derpå kurvens låg, mens han på dansk spurgte os, om han kunne sælge os nogle småting. I kurven lå der svovlstikker, kamme, lommebøger, fugle af voks og glas, blyanter m.m. Han var en god sælger. Og om ikke for andet, så købte vi nogle af hans snurrepiberier, for landsmandskabets skyld. Han hed Valentin, og var, som han sagde »søn af en rig jøde i København«. . . Han var meget snakkesalig, ikke mindst efter vi havde handlet med ham for et par dollars. Han fortalte os nu, at han var udlært som skomager, men for *hans* race duede det ikke at være håndværker, hverken i Europa eller Amerika. . . »Vi vil handle,« sagde han. »Det er vores natur! Derfor tog jeg i forgårs alle mine læster, syle og det øvrige værktøj og smed det hele i en sæk, som jeg kastede i floden! For de få dollars, jeg havde, købte jeg mig denne butik, som jeg har på armen. Og jeg har gjort gode forretninger på de to dage, jeg har handlet. . . Nu skal De høre, hvad der hændte mig i går,« fortsatte han. »Jeg gik nede på kajen for at sælge mine varer til kaptajner og matroser på skibene. Jeg kom om bord på en stor brig, hvor jeg gik hen til kaptajnen og spurgte, om han ville købe nogle af mine nydelige småfugle. Han spurgte mig, hvad landsmand jeg var. . . 'I am a dane!' svarede jeg stolt. Men så blev han vred og sagde rent ud, at det var løgn. Han påstod, at jeg var en tysk jøde. Han

ville have, at jeg skulle tale dansk. . . Og tro mig, det gjorde jeg: 'Jeg er dansker, født i København, hedder Valentin og har været skomager indtil i forgårs, men nu er jeg købmand!' – og således blev jeg ved. Matroserne og styrmanden stod omkring mig og lo højt, men kaptajnen fortsatte med på engelsk at påstå, at det var tysk, jeg talte, og hvis jeg ikke indrømmede, at jeg var tysker, så ville han kølhale mig!

Men jeg var kæk og svor og bandede på, at jeg var en dansk mand og aldrig ville være tysker. . . Og De tror det næppe! Han lod matroserne binde mig et tov om livet, og de ville nu kaste mig ud i vandet. . . Jeg begyndte at blive bange, især da de satte mig op på rælingen og tog min kurv fra mig – men jeg ville ikke afsværge mig mit fædreland, før jeg så, at det rigtig kneb!

'Indrøm det nu!' skreg kaptajnen, 'er du ikke tysker?' . . . 'Jeg er dansker! I am a dane!' råbte jeg nu af mine lungers fulde kraft – både på dansk og engelsk. 'Men I må gerne drukne mig, så er al min nød forbi!'

Så lod kaptajnen matroserne løse mig. Han gik ned i sin kahyt, og kom lidt efter tilbage igen. . . Og tænk Dem! Nu talte han gudstraffe mig også dansk! – Og han var sådan en flink mand. Han ville blot lave løjer med mig. Siden drak jeg både med ham og styrmanden. Han var selv fra København, men var kaptajn på et russisk skib. . . Da jeg gik, så købte han sågu alle mine fugle og gav mig dette guldstykke for dem – og det blot, fordi jeg ikke havde fornægtet mit fædre-

land. . . Nå, mine herrer. Det skulle de også gøre!« sagde han til os.

Men vi havde ikke den største lyst til at købe *alle* hans fugle, men købte dog lidt mere af vor pudsige landsmand. . .

Det skal ikke undre mig, hvis han i dag er blevet en rig mand. For mange formuende mennesker i Amerika er begyndt som han med en butik på armen.

Sammen med mr. Brady besøgte jeg samme aften et af »kvadronballerne« i Chartres Street. Det var en stor, smuk dansesalon, og ved indgangen blev vi af kontrolløren opfordret til at aflevere vore våben. Jeg var ubevæbnet, men mr. Brady havde en ganske almindelig pennekniv med to blade. Den viste han for spøgs skyld til kontrolløren og spurgte, om han kaldte det for et våben. Jo, ganske rigtigt – det var et våben. For et par måneder siden havde en »gentleman« skåret det halve øre af en rival med en almindelig pennekniv, netop her i denne salon.

Efter den scene måtte selv disse uskyldige »våben« opbevares hos kontrolløren – og ejeren af kniven måtte betale en fem-cent for et lille bliktegn, som han fik af dørvogteren.

Tidligere havde disse kvadron-baller ofte været sceneplads for mange blodige sammenstød mellem de lidenskabelige sydboere. Men siden det blev forbudt at tage våben med ind i salonerne, er voldshandlinger sjældne, og hvis et par fordrukne »gentlemen« bliver uenige, så afgøres deres strid for det meste med ban-

den og sværgeren, eller – hvis det går lidt hårdere til – med et par øretæver. Vi blev ikke længe på dette sted. Der var utåleligt varmt, og støvet, som de dansende forårsagede, og som næsten lagde en sky for gaslyserne, var meget ubehageligt. Derimod var musikken, mod min forventning udmærket, og jeg kan ikke nægte, at jeg aldrig har set en så stor forsamling af smukke kvinder, der i dansepauserne tog plads langs væggene eller omkring skænkebordene for at slukke den brændende tørst. Kvadronerinderne har en yndig fod, en slank og smuk krop, og et ansigt med øjne, der kan få selv en eskimo til at svede. . . . Efter alt at dømme, var det klogt, at man tog våbnene fra de besøgende, når de betalte deres billet ved indgangen. For der var rigeligt med smukke kvinder på ballet, som man kunne fristes til at vove sig en banket trøje for.

Mr. Brady kendte flere af de tilstedeværende kvadronerinder, og han inviterede to af dem til at spise med os. Hele spisningen varede kun et kvarter. Vore damer var optaget – og på et øjeblik var flaskerne og suppeskålen tomme og de smukke damer midt inde i en polka. Jeg må indrømme, at det var et smukkere syn at se dem danse og kokettere end at se dem spise og drikke!

Klokken var ikke mere end elleve, da vi forlod kvadron-ballet, og da vi gik ned ad Chartres Street, sagde mr. Brady til mig: »Kære ven, nu har De set en stor del af Halvmånebyen – og de smukke kvadronerinder er ikke dem, der har gjort mindst indtryk på

*Skjult bag et jalousi skimtes en mørk skønhed med øjne,
»der kan få selv en eskimo til at svede.«*

Dem! . . . Klokken er knap elleve, lad os gå et andet sted hen – på en slags *fancy ball* (Ved »fancy ball« forstår en slags maskerade, eller rettere kostumebal. For deltagerne bærer ikke masker, men er udklædt i fantastiske dragter. Denne slags forlystelser er meget på mode i De forenede Stater. Men som hos os, foregår de mest om vinteren). En turist må se og deltage i alt, hvad der byder sig til på hans vandringer. I et fremmed land er *alt* nyt for ham. Og *alt* bør have plads i hans dagbog, det gode som det slette!«

Så jeg gik med ham, og hvad jeg så, nedskriver jeg her. Det var rigtignok, som han sagde en kunstig slags »fancy ball«. I en afsidesliggende gade standsede vi foran et toetages hus, hvor stueetagen var strålende oplyst. Da mr. Brady ringede på, åbnede en slavinde døren. Hun førte os straks ind i en stor og prægtig sal, der førte ind til andre lige så smukt møblerede rum, hvor der fandtes en overflod af spejle i alle mulige faconer, fra gulvet til loftet. Ja, endog i selve loftet, tror jeg. Hvor vi end vendte blikket, så vi store lysekroner, prægtige tæpper, to flygler, yppige sofaer og malerier, der i dobbelt betydning kunne trænge til det overtræk, der dækkede dem på grund af fluerne.

Men det var jo ikke et »fancy ball«. . . Men vent blot! Snart åbnes sidedørene. . . og damerne træder ind! . . . Foran dem går en høj, pyntet »gentleman« med en hel guldsmedebutik om halsen, på vesten og på fingrene. Han sætter sig ved et af flyglerne og spiller en højtidelig march, og parvis og i takt spadserer nu tyve unge piger ind ad døren med en smuk, høj og vel-

skabt kvinde på cirka tredive år i spidsen. Det er »the Lady of the House«. Hun hilser høfligt på de tilstedeværende. Foruden Brady og mig var der yderligere ankommet en halv snes andre herrer. De unge piger var alle klædte i fantastiske dragter, korte skørter, udringede kjoler. Mange af dem var mere eller mindre sminkede. Her var grækerinder, cirkassierinder¹⁵⁾, tyrkerinder, »Nattens Dronning«, sylfider, pager, blomsterpiger og skotlænderinder. . . Men det var ikke en glad og livlig forsamling, som den vi nys havde forladt. Der var sorg og melankoli i mange af disse unge pigers øjne. Under den rige og strålende dragt slog hjertet vist ofte tungt og skælvende. Da de senere dansede med hinanden, var det enten i en slæbende doven dans, eller også en vild dans eller fandango, som om de for et øjeblik ville glemme al deres elendighed og endnu en gang anstrenge de sløve nerver til virkekraft. De fleste af dem havde været meget smukke. Og flere af dem var det stadig. Ingen af dem var over tyve år, og de var fra mange forskellige lande. . . Der var irske, tyske, franske, spanske piger – men kun to amerikanske, og én svensk pige, som de kaldte »The fair Swedish girl«, den smukke svenske pige. Og smuk var hun. Knap nitten år gammel – og godt på vej til fortabelsen, hvis det ikke allerede var sket.

Ill. s. 110-111: »De unge piger var alle klædt i fantastiske kjoler. Mange af dem var mere eller mindre sminkede... men det var ikke en glad og livlig forsamling...« (A.R. Waud).

Mr. Brady bestilte en flaske champagne, som i et sådant etablissement ikke koster under 6 dollars, og nu fik jeg en lang samtale med den unge svenske kvinde.

Hendes korte livshistorie, som hun fortalte fuldkommen sandfærdig, kan tjene som eksempel og advarsel for de forældre, der muligvis kunne handle, som hendes gjorde det – uden at tænke over, hvilket ansvar, de påtager sig ved at lytte til fremmedes ord, og ved at lade en ung pige forlade hjemmet og bytte fædreland med en fjern verdensdel, fordi de tror, at hun dér lettere »kan gøre lykke«.

Jeg vil kalde den unge kvinde for Henriette F. Hun var ikke svensk, men *dansker*, som hun afslørede for mig, da jeg på gebrokkent svensk indledte samtalen. Hendes familie boede i en kystby et sted i Danmark.

På grund af et havari var et amerikansk fartøj kommet ind til havnen for at blive repareret. Det lå ved byen et stykke tid. Og skibets kaptajn gjorde bekendtskab med Henriettes far, som var en driftig og retskaffen skibstømmermand, og kaptajnen besøgte nu ofte Henriettes hjem. Hun var dengang fjorten år gammel, men voksen af sin alder, og et muntert og imødekomende pigebarn. Kaptajnen var cirka 50 år. Han var venlig og rolig som alle amerikanere og vandt snart både faderens og moderens tillid. Der var mange børn i familien, og da kaptajnen, et par dage før han skulle afsejle, foreslog forældrene at tage Henriette med til Amerika og for fremtiden behandle hende som sit eget barn (han fortalte, at han levede i et barnløst ægteskab), så betænkte forældrene sig ikke længere på at

En ung pige i sit pæneste søndagskrud. En skitse af en samtidig kunstner, A.R. Waud, som bedre end nogen anden forstod det spændende miljø i New Orleans.

tage imod dette i deres tanker særdeles gode tilbud – så meget mere som Henriette ikke havde noget imod det, men endog bad sine forældre om at måtte følge med kaptajnen. . . Og med løftet om, at forældrene til

stadighed skulle høre fra både ham og Henriette, rejste amerikaneren . . .

Ved sin ankomst til Amerika, blev Henriette bragt til kaptajnens hjem. Det lå i nærheden af Boston. Her blev hun overgivet i hustruens varetægt, men denne kvinde var ikke særlig venlig stemt mod den unge, danske pige. Hun lod hende arbejde hårdt og behandlede hende som den simpleste tjenestepige, trods mandens irettesættelser og uvilje imod den måde, Henriette blev behandlet på. Når kaptajnen var hjemme, havde Henriette det tåleligt, men når han var til søs, så lod den vrantne hustru hele sit onde lune gå ud over den stakkels pige.

Således gik der to år. Henriette var nu en voksen ung kvinde. Hun talte engelsk som en indfødt og var overmåde smuk. Da kaptajnen netop på det tidspunkt kom hjem, forlangte Henriette at komme tilbage til Danmark. Hun tiggede og bad om det, for på det isolerede sted, hvor hun havde boet, kendte hun kun lidt til de amerikanske love. Hun vidste ikke, at hun ikke behøvede at forblive i et hus, hvor man behandlede hende dårligt, hvis hun ikke selv ønskede det, og at der altid ville stå hundreder af tjenesteadsler åbne for hende, hvor hun end rejste hen i Amerika . . . Men som sagt, det var hun uvidende om, og hun blev derfor meget lykkelig, da kaptajnen lovede at tage hende med til New Orleans og derfra til Danmark. Han skulle anløbe hendes fædreland på sin sejlads til St. Petersburg¹⁶) . . . For sin del var kaptajnens hustru glad for at blive af med hende. Således var alle parter tilfredse, og Henriette sejlede med kaptajnen mod syden.

Men undervejs forførte skurken hende, og da han forlod New Orleans overlod han sit offer til hendes ulykkelige skæbne.

Men det var den sidste rejse, han foretog. Ved Ska-gen forliste han med mand og mus, mens han havde det land i sigte, hvor der var vist ham en tillid, som han grundigt havde skændet. . . Skibspapirerne, der var indsluttet i et vandtæt hylster drev i land på kysten sammen med vragrester – det var alt, hvad der blev tilbage, det eneste, der kunne fortælle om de skibbrud-nes skæbne og deres navne. . .

Men trods kaptajnens grusomme opførsel, kunne Henriette dog dengang endnu være reddet, hvis hun var faldet i gode og menneskekærlige hænder. Men desværre blev det modsatte tilfældet. Hun havde snart brugt de få penge, som hendes forfører havde givet hende ved sin bortrejse. Da hun efter mange måneders forløb endelig i et usselt hus fødte en dødfødt datter, var staklen fortvivlelsen nær. . . Hun kom dog snart over det. . . Men hun var svag og letsindig, uerfaren og smuk, og hun lod sig lokke og faldt endnu dybere end første gang. . .

Hvor underligt tumler ikke skæbnen os alle rundt omkring her på Jorden, tænkte jeg, da jeg den aften gik hjem fulgt af mr. Brady, der var i sit muntre hjørne.

Jeg tænkte på den unge kvindes fremtid – mere end på min egen. Endnu havde hun noget blidt og godt i hele sit væsen, så man med vemod og medynk måtte betragte hende som alle kaldte »den faldne« – uden at

tænke på, hvor ofte man selv er faldet. Man dømmes så ubarmhjertigt her i denne verden, men ser ikke bjælken i sit eget øje. Man fordømmer og laster, og har måske selv mere behov for tilgivelse end den, der af den kolde verden stemples som: »Den faldne!«

Men hun blev reddet! Gud var med hende. En ædeltænkende nordmand rev hende ud af det ulykkelige liv, hun førte. Ligesom jeg, var han senere tilfældigvis en aften i etablissementet, og gjorde hendes bekendtskab. Han havde en formue, og hjertet sad på det rette sted. Han sendte hende til sit fædreland, hvor jeg har fået at vide, at hun nu er en brav og dygtig borgers agtede hustru og en kærlig mor for deres børn. . .

Man forstår min store glæde, da jeg senere erfarede, at hun var frelst, og min glæde var dobbelt, fordi hendes redningsmand var en af mine bedste venner. . .

Jeg forlod New Orleans to dage senere. De efterretninger, som min medrejsende havde frygtet at modtage fra Philadelphia, ankom. Hans kompagnoner havde måttet indstille deres betalinger, og vort varelager i New Orleans blev derfor sendt med skib til Philadelphia. Min ven, hr. Gumpel rejste med samme skib, men først havde han ærligt og redeligt opgjort vort mellemværende, og nogle få hundrede dollars blev mig til del. Jeg skiltes fra denne brave mand med smerte – men alligevel med det håb, at vi snart skulle mødes igen under lykkeligere omstændigheder. . . Men hermed sluttede også mit købmandsliv, og jeg besluttede at slå ind

På et litografi af New Orleans fra 1885 ser man den eksplosive udvikling som en af Amerikas største og mest driftige havnebyer gennemgik på få årtier.

på min gamle beskæftigelse som oversætter og sprog-
lærer. Jeg ville op ad Mississippifloden gennem de for-
skellige stater og samle stof til mine dagbøger, og til

sidst, før jeg rejste tilbage til Europa, slå mig til ro et stykke tid i Boston. Derfor gik jeg en lummerhed aften i juli om bord på dampbåden »The Comet«, og jeg tog et hjertelig farvel med venner og bekendte, med Halv-månebyen og den gule feber.

NOTER

1. *Halvmånebyen*. På grund af sin beliggenhed i en halvbueform ved Mississippifloden kaldes New Orleans »Halvmånebyen«, the Crescent City.
2. *Jean-Baptiste Le Moyne Bienville* (1680-1768).
3. *John Law* (1671-1720). Skotsk bankmand og financier.
4. *Farvetræ*. Bark fra ærtevæksten *Caesalpinia echinata*, der afgiver et rødt farvestof. Kaldes også brasiltræ, *brazilwood*.
5. *Cochénille*. Cochénillelus er skjoldlus, der forekommer på en mexicansk figenkaktus. Det røde farvestof *karmin* udvindes af hunnerne.
6. *Notarius publicus*. Embedsmand, hvis hverv er uden for retten at overvære og bekræfte retsakter, f.eks. underskrivning af testamenter.
7. *Kreolsk*. Et blandingssprog (fransk, portugisisk, spansk) på romansk grundlag.
8. *Spølkumme*. Stor, flad kop uden hank.
9. *Kolera*. Heftigt forløbende, epidemisk tarminfektion, forårsaget af bakterien *vibrio cholerae*. Tidligere meget udbredt med en dødelighed på omkring 50 procent. Nu optræder den fortrinsvis i For- og Bagindien.

10. *Terzeron*. (Sydamerikansk betegnelse). Barn af en hvid mand og en mulat kvinde.
11. *Cachucha*. Andalusisk solodans i 3/4 takt.
12. *Farao*. Et hasardspil med kort.
13. *John Smith* (1580-1631). Engelsk opdagelsesrejsende. Næede frem til Amerika i 1607.
14. *Léon Gozlan* (1803-66). På sin tid en meget kendt fransk roman-, novelle- og skuespilforfatter. Omtalte værk udkom 1839.
15. *Cirkassier* (også tsherkesser). Medlem af folkestamme i Kaukasus.
16. *St. Petersborg*. Fra 1924 Leningrad.